



Co-funded by
the European Union



Проект FarmForward: Устойчиви и трансформативни стратегии за устойчиво на климата земеделие в професионалното образование и обучение

Номер на проекта: 2024-1-LT01-KA220-VET-000248582

РП4: Серия от експертни мнения и препоръки за политики.

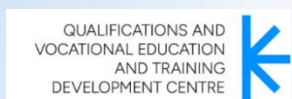
Разработване на колекция от препоръки за политики.

Транснационален доклад

Редактирано от:

**Полски център за консултации и обучение на
земеделски производители
Наталия Трушковска**

Партньори по проекта



Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените мнения и възгледи обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Националната агенция. Нито Европейският съюз, нито Националната агенция могат да бъдат държани отговорни за тях. Номер на проекта: 2024-1-LT01-KA220-VET-000248582.

Проект FarmForward: Устойчиви и трансформативни стратегии за устойчиво на климата земеделие в професионалното образование и обучение

(2024-1-LT01-KA220-VET-000248582)

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Националната агенция. Нито Европейският съюз, нито Националната агенция могат да бъдат държани отговорни за тях.

Лиценз Creative Commons



CC BY-NC 4.0

Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International

Този лиценз изисква потребителите, използващи повторно, да посочат автора. Той позволява на потребителите да разпространяват, ремиксират, адаптират и надграждат материала във всякакъв носител или формат, само за некомерсиални цели.



Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените мнения и възгледи обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Националната агенция. Нито Европейският съюз, нито Националната агенция могат да бъдат държани отговорни за тях. Номер на проекта: 2024-1-LT01-KA220-VET-000248582.

Съдържание

1. Въведение	3
2. Резюме	4
3. Методология и обхват	6
4. Общ преглед на приноса на партньорите	7
5. Констатации относно междусекторните политики	8
6. Консолидирано събиране на препоръки за политики	11
7. Пътна карта за внедряване	28
8. Рамка за мониторинг и оценка	29
9. Заключение	30
Приложения - Доклад за националните политически приноси	32
1. Доклад за националните политически приноси от Литва	32
2. Доклад за националните политически приноси от Полша	48
3. Доклад за националните политически приноси от Словения	62
4. Доклад за националните политически приноси от Гърция (I)	71
5. Доклад за националните политически приноси от България	85
6. Доклад за националните политически приноси от Гърция (II)	92

1. Въведение

Този сборник с препоръки за политики е разработен в рамките на проекта „Farm Forward“ – Устойчиви и трансформативни стратегии за устойчиво на климата земеделие в професионалното образование и обучение (проект № 2024-1-LT01-KA220-VET-000248582), изпълняван по програма „Еразъм+“.

Колекцията е резултат от съвместни усилия, включващи всички партньори по проекта, координирани от Полския център за консултации и обучение в земеделието (PFA). Между май и юни 2026 г. партньори от всички участващи страни събраха, анализираха и синтезираха доказателства от дейностите по проекта, за да подготвят национални доклади за политически принос. Процесът официално започна с координационната среща на партньорите на 21 май 2026 г., последвана от подаване на национални приноси до 18 юни 2026 г.

Целта на събирането на тези препоръки за политики беше да се идентифицират практически и основани на доказателства мерки, които могат да укрепят системите за професионално образование и обучение (ПОО) и да подкрепят прехода към по-устойчиво и устойчиво на климатичните промени земеделие. Препоръките се основават на оценката на нуждите на проекта, дейностите по разработване на обучения и пилотни проекти, обратната връзка от заинтересованите страни и експертните мнения.

Сборникът отразява опита и гледните точки на фермери, доставчици на професионално образование и обучение, обучители, селскостопански съветници и експерти по проекти. Чрез комбиниране на националните приноси в един европейски документ, проектът има за цел да предостави на политиците и заинтересованите страни в образованието практически препоръки, които да се справят със съществуващите пропуски в уменията, да насърчат иновативни

подходи към обучението и да допринесат за разработването на устойчиви политики за селскостопанско образование в цяла Европа.

2. Резюме

Този консолидиран сборник с политически препоръки обединява дванадесет политически препоръки, представени от партньори по програмата „Farm Forward“ от Литва, Полша, Словения, Гърция и България. Препоръките разглеждат едно и също стратегическо предизвикателство от различни институционални и национални гледни точки: как да се превърне професионалното образование и обучение в селското стопанство в по-силен двигател на устойчивото на климатичните промени земеделие, зеления преход, обновяването на поколенията и иновациите в селските райони.

Приносът на партньорите показва ясен консенсус, че устойчивото на климатичните промени земеделие не може да се третира като избираема или изолирана тема. То трябва да бъде вградено в учебните програми за професионално образование и обучение, професионалното развитие на учителите, практическото обучение на терен, консултантските системи, пътищата за подкрепа, свързани с ОСП, механизмите за осигуряване на качество и инструментите за обучение през целия живот за активни фермери и специалисти в селските райони.

В рамките на шестте национални приноса се повтарят няколко приоритета: модернизиране на учебните програми; укрепване на цифровите и климатичните компетенции на учителите; свързване на професионалното образование и обучение (ПОО) с демонстрационни ферми, AKIS и индустрията; създаване на микро-акредитации и кратки учебни пътища; подкрепа на завършилите и новите участници; подобряване на осигуряването на качеството; и подготовка на системите за ПОО за нововъзникващи области като агроволтаиката.

Основни консолидирани съобщения

Устойчивото на климатични промени земеделие трябва да се превърне в основен, структуриран елемент от професионалното образование и обучение в селското стопанство, а не в спорадична тема, представяна чрез изолирани семинари или проекти.

Учителите и обучителите изискват редовно продължаващо професионално развитие (CPD) в областта на климатично интелигентното земеделие, цифровите инструменти и практически ориентираната педагогика, с признаване чрез сертификати или микроакредитации.

Практическото обучение на терен е от съществено значение. Демонстрационните ферми, консултантските услуги, училищните ферми и индустриалните партньори трябва да се превърнат в постоянна учебна инфраструктура за професионално образование и обучение.

Кратките, наслагващи се микроакредитации могат да бъдат от полза както за учителите, така и за активните земеделски производители, правейки ученето през целия живот реалистично за хора, които не могат да участват в дълги формални програми.

Обновяването на поколенията изисква координиран път, свързващ професионалното образование и обучение, подкрепата по ОСП, менторството, бизнес планирането и консултантските услуги.

Агроволтаиката представлява стратегически развиваща се област, в която селското стопанство, енергетиката, регулирането на земеползването и политиката за професионални умения трябва да бъдат свързани.

Осигуряването на качеството и сътрудничеството с индустрията са необходими, за да се гарантира, че програмите за професионално образование

и обучение (ПОО) остават актуални, надеждни и съобразени с нуждите на пазара на труда и климатичния преход.

3. Методология и обхват

Този доклад е изготвен чрез качествен синтез на националните формуляри за политически принос на партньорите, представени по РП4. Всеки принос на партньора беше прегледан съгласно обща структура: заглавие, описание, разглеждан проблем, предложено решение, общ преглед на изпълнението, целева група и очаквано въздействие. Докладът не замества националните формуляри за принос; вместо това той ги консолидира в един съгласуван сборник с политики, който може да се използва за обсъждане с органи по професионално образование и обучение, създатели на селскостопански политики, консултантски служби, заинтересовани страни по ОСП и аудитории за разпространение на проекти.

Синтезът последва три стъпки. Първо, отделните препоръки бяха извлечени и обобщени, като същевременно се запази първоначалното им политическо намерение. Второ, бяха идентифицирани повтарящи се теми в различните държави и профили на партньорите. Трето, препоръките бяха реорганизирани в консолидиран сборник със споделена логика за изпълнение и рамка за мониторинг.

Брой прегледани формуляри за въвеждане: 6.

Брой консолидирани съществени политически препоръки: 12.

Представени страни: Литва, Полша, Словения, Гърция и България.

Обхванати политически нива: национално, регионално, институционално и на ниво ЕС.

Основни области на политиката: професионално образование и обучение в селското стопанство, устойчиво на климатичните промени земеделие, ОСП и AKIS, микрокредити, агроволтаика, осигуряване на качеството и сътрудничество с индустрията.

4. Общ преглед на приноса на партньорите

Държава	Партньорска организация	Препоръки
Литва	Център за квалификации и професионално образование и развитие	2
Полша	Полски център за консултации и обучение на фермери Наталия Трушковска	2
Словения	Земеделска и горска камара на Словения - Институт по земеделие и горско стопанство Марибор	2
Гърция	Социална мъглявина компютър	2
България	Аграрен университет в гр.Пловдив	2
Гърция	Умен агро център	2

Преглед на подадените препоръки

Идентификационен номер	Произход	Заглавие на препоръката	Основен фокус на политиката
P1	Литва	Укрепване на непрекъснатото професионално развитие и дигиталните компетенции за учителите по професионално образование и обучение в селското стопанство	Непрекъснато професионално развитие на учителите, дигитална компетентност, климатично интелигентна педагогика
P2	Литва	Подкрепа за завършилите професионално образование и обучение в областта на устойчивото на климата земеделие	Преход от професионално образование и обучение към земеделие, подкрепа по ОСП, менторство, микроквалификации
P3	Полша	Създаване на специална правна рамка за агроволтаиката в Полша	Регулиране на агроволтаиката, двойно земеползване, производство на храни и възобновяема енергия
P4	Полша	Укрепване на агроволтаичните умения и обучение в цяла Европа чрез интеграция на професионалното образование и обучение	Умения в областта на агрофотоволтаиката, интердисциплинарно професионално образование и обучение, зелен преход
P5	Словения	Систематично интегриране на устойчивото на климатичните промени земеделие в учебните програми за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство	Реформа на учебната програма, специален предмет за устойчиво на климата земеделие

P6	Словения	Национална мрежа от демонстрационни ферми и места за професионално обучение на терен за устойчиво на климата земеделие	Демонстрационни ферми, практическо обучение, сътрудничество в областта на консултирането и професионалното образование
P7	Гърция	Рамка на ЕС за съвместими микро-сертификати в областта на устойчивото на климата земеделие за непрекъснато повишаване на квалификацията на активни земеделски производители и специалисти в селските райони	Микрокредити на ЕС, учене през целия живот, активни земеделски производители и специалисти в селските райони
P8	Гърция	Климатично интелигентен път за предприемачество за нови участници в селското стопанство на ЕС, свързване на професионалното образование и обучение, подкрепата за млади фермери по ОСП и консултантските услуги за земеделието	Нови участници, млади фермери, ОСП, менторство по AKIS, бизнес планиране
P9	България	Укрепване на сътрудничеството между индустрията в областта на професионалното образование и обучение (ПОО)	Партньорства между професионалното образование и обучение и индустрията, стажове, съгласуване на уменията
P10	България	Подобряване на осигуряването на качеството в професионалното образование и обучение (ПОО)	Стандарти за качество, модернизация на учебните програми, одити и обратна връзка
P11	Гърция	Укрепване на практическо, устойчиво на климатичните промени земеделие в гръцкото професионално образование и обучение чрез демонстрационни ферми и дигитални инструменти	Демонстрационни центрове, продължаващо професионално развитие на учителите, инструменти за дигитален климат, модули за практически упражнения, вградени в учебната програма
P12	Гърция	Насочен преходен път от професионално образование и обучение в областта на селското стопанство към кариери в устойчиво на климатичните промени земеделие в Гърция	Кариерно ориентиране в последната година на обучение, менторство, подкрепа след дипломиране, микро-квалификации

5. Констатации относно междусекторните политики

Приносът на партньорите е разнообразен, но те се обединяват около общо предложение: преходът към устойчиво на климата земеделие изисква екосистема от професионално образование и обучение, не само нови учебни материали. Ефективната промяна се нуждае от реформа на учебните програми, капацитет на учителите, практически полеви площадки, връзки с консултантски услуги и подкрепа по Общата селскостопанска политика (ОСП), официално

признаване на краткосрочното обучение, осигуряване на качеството и сътрудничество с работодатели и доставчици на технологии.

Модернизация на учебните програми и устойчиво на климатичните промени земеделие като основно съдържание на професионалното образование и обучение

Партньорите подчертават, че устойчивото на климатичните промени земеделие трябва да бъде вградено в програмите чрез ясни резултати от обучението и практическо ориентирано съдържание. Това включва здравето на почвата, управлението на водите, устойчивите сортове, ефективното използване на торове, адаптацията на добитъка, цифровите инструменти, селскостопанската икономика, възобновяемата енергия и бизнес планирането. Съответни препоръки: R4, R5, R8, R11, R12.

Професионално развитие на учителите, дигитална компетентност и осигуряване на качество

Компетентността на учителите е предпоставка за промяна на учебната програма. Данните сочат необходимостта от годишно продължаващо професионално развитие, цифрови умения, иновативна педагогика, инструменти за оценяване, институционална самооценка и стандарти за качество, които възнаграждават реалното прилагане на нови методи. Съответни препоръки: R1, R10, R11.

Практическо обучение чрез демонстрационни ферми, менторство и сътрудничество с индустрията

Няколко препоръки призовават за постоянна инфраструктура за практическо обучение. Демонстрационните ферми, училищните имоти, частните ферми, консултантските обекти, местата за чиракуване, стажовете и партньорствата с

работодатели трябва да свързват обучението с реалностите на управлението на фермите и внедряването на технологии. Съответни препоръки: R2, R6, R8, R9, R11, R12.

Учене през целия живот и комбинирани микро-сертификати

Микросертификатите се явяват като гъвкав инструмент за учители, висшисти, активни фермери и специалисти в селските райони. Те могат да направят краткосрочното обучение видимо, признато и наслагващо се, като същевременно позволяват на учащите се постепенно да изграждат компетенции. Съответни препоръки: R1, R2, R4, R7, R11, R12.

Навлизване на младежи, обновяване на поколенията и подкрепа след дипломиране

Преходът от професионално образование и обучение към земеделие се третира като политически пропуск. Партньорите предлагат свързване на образованието с инструментите на ОСП, помощ за стартиращи предприятия, екосхеми, консултантски услуги, менторство, демонстрационни ферми, мрежи от партньори и бизнес планиране. Съответни препоръки: R2, R8, R12.

Агроволтаиката като нововъзникваща област на умения, устойчива на климатичните промени и използваща възобновяема енергия

Агроволтаиката е представена като нововъзникваща стратегическа област, изискваща както правна яснота, така и нови умения. Препоръките свързват регулирането на земеползването, възобновяемата енергия, селскостопанското производство, учебните програми за професионално образование и обучение и компетентността на фермерите/консултантите. Съответни препоръки: R3, R4.

6. Консолидирано събиране на препоръки за политики

Този раздел представя дванадесетте консолидирани препоръки. Всяка препоръка включва кратко описание на проблема, предложено политическо решение, логика на изпълнение, целеви групи и очаквано въздействие. Формулировката е хармонизирана, за да се създаде съгласувана колекция, като същевременно се запазва основното съдържание, представено от партньорите.

R1. Укрепване на непрекъснатото професионално развитие и дигиталните компетенции за учителите по професионално образование и обучение в селското стопанство

Произход: Литва - Център за квалификации и професионално образование и обучение. Основен фокус: Непрекъснато професионално развитие на учителите, дигитална компетентност, климатично интелигентна педагогика.

Проблемът е разгледан: Учителите в областта на селското стопанство и професионалното образование се нуждаят от структурирани възможности за актуализиране на знанията за устойчиво на климатичните промени земеделие и компетенциите за дигитално преподаване. Приносът на Литва подчертава наличието на опитен преподавателски състав, но също така съобщава за пропуски в дигиталните компетенции и ограничено систематично сътрудничество с изследователски, консултантски услуги и демонстрационни ферми.

Предложено политическо решение: Създаване на годишна рамка за непрекъснато професионално развитие (CPD) за учители по професионално образование и обучение в областта на селското стопанство, призната чрез сертификати или микроакредитации, комбинираща устойчиво на климатичните

промени земеделие, прецизно земеделие, ГИС, сателитни и сензорни данни, софтуер за управление на ферми, цифрови симулации и иновативна педагогика.

Подход за внедряване: Определете годишните очаквания за непрекъснато професионално развитие (CPD); изгответе персонализирани планове за обучение; осигурете смесени курсове, уебинари, менторство и посещения на място; свържете CPD с AKIS, консултантски услуги, изследователски институции, университети, демонстрационни ферми и селскостопански предприятия; включете участието и прилагането на нови знания в институционалното осигуряване на качеството.

Целеви групи: Учители и обучители в областта на селскостопанското професионално образование и обучение, институции за професионално образование и обучение, учащи се, училищни ръководители, образователни власти, консултантски служби, демонстрационни ферми и изследователи.

Очаквано въздействие: По-актуално преподаване, по-високо доверие на учителите в цифровите инструменти, по-силни връзки между професионалното образование и обучение (ПОО) и практиката, подобрена подготовка на учащите се за устойчиво на климатичните промени земеделие и по-силно осигуряване на качеството в селскостопанското ПОО.

R2. Подкрепа за завършилите професионално образование и обучение в областта на устойчивото на климата земеделие

Произход: Литва - Център за развитие на квалификации и професионално образование и обучение. Основен фокус: Преход от професионално образование и обучение към земеделие, подкрепа за ОСП, менторство, микро-квалификации.

Проблемът е разгледан: Много учащи се се интересуват от устойчиво на климата земеделие, но остават несигурни относно кариерата си в селското стопанство. Пречките включват застаряване на фермите, достъп до финансиране, ограничена увереност в прилагането на климатично интелигентни практики и слаба подкрепа след дипломиране.

Предложено политическо решение: Създаване на структуриран път за подкрепа на завършилите професионално образование и обучение, навлизащи в селското стопанство, който да свързва кариерното ориентиране, консултантските услуги за селскостопански предприятия, демонстрационните ферми, мрежите за взаимно обучение, подкрепата по ОСП, помощ за стартиращи предприятия и инвестиции, екосхеми и възможности за краткосрочно обучение през целия живот.

Подход за внедряване: Въвеждане на подготовка за кариера в последния семестър; предоставяне на ясна пътна карта на наличната подкрепа на всеки завършил; свързване на завършилите с консултанти; разширяване на микроквалификациите в областта на адаптацията към климата, прецизното земеделие, управлението на водите, биоразнообразието и дигиталното земеделие; укрепване на връзките със службите по заетостта, организациите на земеделските производители и бизнеса.

Целеви групи: Студенти и завършили професионално образование и обучение, училища за професионално образование и обучение, консултантски услуги в селското стопанство, мрежи от демонстрационни ферми, активни земеделски производители, кооперации, служби по заетостта, разплащателни агенции и политически органи.

Очаквано въздействие: Повече висшисти, които започват и остават в селскостопанския сектор, по-добро използване на съществуващата публична

подкрепа, по-бързо усвояване на устойчиви на климатичните промени практики след дипломирането и по-силни пътища за учене през целия живот за младите селскостопански специалисти.

R3. Създаване на специална правна рамка за агроволтаиката в Полша

Произход: Полша - Полски център за консултации и обучение на земеделските производители „Наталия Трушковска“. Основен фокус: Регулиране на агроволтаиката, двойно земеползване, производство на храни и възобновяема енергия.

Проблемът е разгледан: Агроволтаиката в Полша няма съгласувана и специализирана правна рамка. Земеделските производители и инвеститорите са изправени пред административна, икономическа и регулаторна несигурност, а съществуващите правила често не успяват да разграничат двойното използване на селскостопанска енергия от конвенционалните фотоволтаични инсталации.

Предложено политическо решение: Разработване на всеобхватна правна рамка за агрофотоволтаични системи, която признава двойното използване на земеделската земя, защитава обработваемата почва и основните селскостопански функции, определя технологични и селскостопански критерии и предлага предвидим път за разрешителни, данъчно облагане, субсидии и мониторинг.

Подход за внедряване: Приемане на законови определения за агроволтаични системи; разграничаване на агрофотоволтаичните системи от наземните слънчеви паркове; определяне на изискванията за селскостопанско производство; въвеждане на предпазни мерки за висококачествена земя; подготовка на процедури за издаване на разрешителни и критерии за

допустимост за публична подкрепа; установяване на мониторинг на селскостопанската продукция и въздействието върху околната среда.

Целеви групи: Национални политици, министерства, местни власти, земеделски производители, собственици на земя, инвеститори във възобновяема енергия, земеделски съветници, селски общности и институции за професионално образование, подготвящи бъдещи специалисти по агрофотоволтаика.

Очаквано въздействие: Подобрена правна сигурност, по-силно участие на земеделските производители във възобновяемата енергия, по-добра защита на земеделските земи, повишена устойчивост на климата и преносим централно- и източноевропейски модел за отговорно внедряване на агрофотоволтаични системи.

R4. Укрепване на агроволтаичните умения и обучение в цяла Европа чрез интеграция на професионалното образование и обучение

Произход: Полша - Полски център за консултации и обучение в селското стопанство Наталия Трушковска. Основен фокус: умения за агрофотоволтаична индустрия, интердисциплинарно професионално образование и обучение, зелен преход.

Проблемът е разгледан: Агрофотоволтаичните технологии се развиват по-бързо от формалното селскостопанско образование. Системите за професионално образование и обучение често разделят инженерството в областта на възобновяемата енергия от селскостопанската практика, оставяйки фермерите, техниците и съветниците без интердисциплинарните умения, необходими за безопасни и продуктивни агрофотоволтаични системи.

Предложено политическо решение: Модернизиране на рамките за професионално образование и обучение чрез интегриране на агроволтаиката в

учебните програми за селско стопанство и възобновяема енергия чрез модулно, ориентирано към практиката обучение, съчетаващо агрономия, екологични науки, селскостопанска икономика, фотоволтаици, поддръжка, безопасност, разрешителни и бизнес планиране.

Подход за внедряване: Разработване на общи европейски резултати от обучението; създаване на модулни учебни програми и микро-сертификати; обучение на учители и съветници в областта на професионалното образование и обучение; използване на демонстрационни ферми и пилотни инсталации; сътрудничество с енергийни компании, камари, селскостопански организации и изследователски институции; подкрепа на трансграничния обмен на учебни материали и добри практики.

Целеви групи: Ученици в професионално образование и обучение, фермери, селскостопански техници, енергийни инсталатори, съветници, учители, компании за възобновяема енергия, селскостопански училища, университети и политици, работещи върху зелени умения.

Очаквано въздействие: Квалифицирана работна сила в областта на агрофотоволтаиката, по-високо доверие на фермерите в системите с двойно предназначение, по-съгласувано предоставяне на зелени умения, по-силни възможности за заетост в селските райони и по-бързо приемане на възобновяема енергия, която остава съвместима със селскостопанското производство.

R5. Систематично интегриране на устойчивото на климатичните промени земеделие в учебните програми за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство

Произход: Словения - Земеделска и горска камара на Словения - Институт по земеделие и горско стопанство Марибор. Основен фокус: Реформа на учебната

програма, специализиран предмет, посветен на устойчивото на климата земеделие.

Проблемът е разгледан: Устойчивото на климатичните промени земеделие все още не е достатъчно систематично в селскостопанското професионално образование. Учащите се нуждаят от структурирано, ориентирано към практиката образование, обхващащо здравето на почвата, водата, адаптацията към суша и замръзване, ефективността на торовете, устойчивите сортове, добитъка, цифровите инструменти и икономиката на адаптацията.

Предложено политическо решение: Въвеждане на специален предмет или структуриран компонент от учебната програма за устойчиво на климата земеделие като основна част от професионалното образование и обучение в селското стопанство, подкрепен от учебни материали, дейности за обучение на място и взаимно обучение за преподаватели.

Подход за внедряване: Картографиране на съществуващите учебни програми; определяне на националните резултати от обучението; подготовка на практически учебни материали и методи за оценяване; обучение на учители; интегриране на посещения на ферми, демонстрационни дейности и реални казуси; постепенно интегриране на темата в съответните селскостопански програми.

Целеви групи: Студенти от професионално образование в областта на селското стопанство, учители по професионално образование, органи, отговорни за учебните програми, училищно ръководство, консултантски служби, демонстрационни ферми и национални образователни и селскостопански институции.

Очаквано въздействие: По-съгласувано и национално значимо образование в областта на устойчивото на климатичните промени земеделие, по-добра

подготовка на учащите, по-добър капацитет на учителите и подобро съответствие между професионалното образование и обучение в областта на селското стопанство и нуждите от адаптация към изменението на климата.

R6. Национална мрежа от демонстрационни ферми и места за полево обучение в областта на професионалното образование и обучение за устойчиво на климата земеделие

Произход: Словения - Земеделска и горска камара на Словения - Институт по земеделие и гори Марибор. Основен фокус: Демонстрационни ферми, практическо обучение, сътрудничество в областта на консултации и професионално образование.

Проблемът е разгледан: Практическият опит е един от най-слабите елементи в селскостопанското образование и обучение. Учещите и преподавателите се нуждаят от повече възможности да тестват устойчиви на климатичните промени практики в реални земеделски условия и да се учат от фермери и съветници.

Предложено политическо решение: Създаване на координирана национална демонстрационна мрежа, свързваща училищни имоти, изследователски ферми, сайтове за консултантски услуги и избрани частни ферми, които прилагат устойчиви на климата практики и могат да бъдат домакини на структурирано полево обучение.

Подход за внедряване: Избирайте ферми, използвайки прозрачни критерии; подгответе протоколи за демонстрации и насоки за безопасност/обучение; обучавайте фермери и учители, които са домакини; свързвайте посещенията на място с резултатите от учебната програма; организирайте редовни демонстрационни дни, студентски задачи и сесии, водени от съветници; оценявайте обучението и внедряването във фермата.

Целеви групи: Ученици в професионалното образование и обучение, преподаватели, фермери, консултантски служби, изследователски институции, камари, демонстрационни ферми, училищни ферми и местни земеделски общности.

Очаквано въздействие: Повече приложно обучение, по-задълбочено разбиране на почвата, водата, биоразнообразието и цифровите инструменти, подобрена увереност на учителите, по-добро сътрудничество между VET и AKIS и по-бързо разпространение на практики, устойчиви на изменението на климата.

R7. Рамка на ЕС за съвместими микро-сертификати в областта на устойчивото на климата земеделие за непрекъснато повишаване на квалификацията на активни фермери и специалисти в селските райони

Произход: Гърция / ниво ЕС - Социална мъглявина РС. Основен фокус: микро-квалификации на ЕС, учене през целия живот, активни фермери и специалисти в селските райони.

Проблемът е разгледан: Земеделските производители, които трябва да осъществят адаптацията през следващото десетилетие, вече са активни в сектора и не могат лесно да напуснат фермите си за дългосрочни официални програми. Обучението остава фрагментирано между кратки курсове, консултативни събития и резултати от проекти, често без признато сертифициране.

Предложено политическо решение: Да се внедри съгласувана, обхващаща целия ЕС рамка от кратки, гъвкави и взаимно признати микро-квалификации в областта на устойчивото на климата земеделие, обхващаща здравето на почвата, водо-интелигентното напояване, адаптирането към суша и замръзване, прецизното земеделие, климатично-интелигентното

животновъдство, грамотността по отношение на риска и застраховането и други целенасочени компетенции.

Подход за внедряване: Разработване на европейски каталог на резултатите от обучението; съгласуване на микрокредитите с ЕКР, Европас и националните квалификационни системи; акредитиране на доставчици; комбиниране на онлайн, смесено и демонстрационно обучение в селскостопански стопанства; признаване на предишно обучение; финансиране на участие чрез ОСП, програми за умения и консултантски бюджети; наблюдение на завършването и използването в селскостопанските стопанства.

Целеви групи: Активни земеделски производители, селскостопански работници, съветници, специалисти в селските райони, доставчици на професионално образование и обучение, участници в AKIS, селскостопански камари, министерства, управляващи органи и участници в политиката на ниво ЕС.

Очаквано въздействие: Достъпно учене през целия живот, по-добра съпоставимост на краткосрочното селскостопанско обучение, по-силно внедряване на устойчиви на климата практики, по-измерими инвестиции в AKIS и практичен път за повишаване на квалификацията на съществуващата селскостопанска работна сила.

R8. Климатично интелигентен предприемачески път за нови участници в селското стопанство на ЕС, свързващ професионалното образование и обучение, подкрепата за млади фермери по ОСП и консултантските услуги за селскостопански предприятия

Произход: Гърция / ниво ЕС - Социална мъглявина РС. Основен фокус: Нови участници, млади фермери, ОСП, менторство по AKIS, бизнес планиране.

Проблемът е разгледан: Земеделието е изправено пред демографско и климатично предизвикателство. Младите и новите фермери се нуждаят от подкрепа, която съчетава умения, финансиране, климатично интелигентно бизнес планиране и структурирано менторство. Съществуващата подкрепа за млади фермери по ОСП често е недостатъчно свързана с професионално образование и консултантски услуги.

Предложено политическо решение: Създаване на признат от ЕС път за предприемачество, съобразен с климатичните промени, комбиниращ модул за професионално образование и обучение (ПОО) в областта на устойчивото на климата земеделие и бизнес планиране, връзка с подкрепата за млади земеделски производители по ОСП, поне 12 месеца менторство по AKIS и бизнес план, съобразен с климатичните промени.

Подход за внедряване: Приемане на референтна учебна програма на ЕС; изискване или стимулиране на завършването на модула за пълен достъп до подкрепа за млади земеделски производители; съчетаване на бенефициентите с консултанти и демонстрационни ферми; включване на подкрепа за равенство между половете, наследяване и достъп до земя; пилотен проект от 2028 г. и мащабиране чрез прилагането на ОСП след 2027 г.; наблюдение на запазването и приемането на устойчиви практики.

Целеви групи: Политици на ЕС и национални земеделски производители, млади фермери, нови участници, жени, наследници, студенти в професионално образование и обучение, доставчици на професионално образование и обучение в селското стопанство, консултанти, демонстрационни ферми, кооперации, разплащателни агенции и управляващи органи на ОСП.

Очаквано въздействие: По-голям брой млади фермери, които да навлязат и задържат пазара на труда си, използване на публични средства, съобразено с

климатичните промени, по-силни връзки между VET-CAP-AKIS, по-справедлив достъп за нетрадиционните участници и измеримо приемане на устойчиви практики в новосъздадените ферми.

R9. Укрепване на сътрудничеството между индустрията в областта на професионалното образование и обучение (ПОО)

Произход: България - Аграрен университет в гр. Пловдив. Основен фокус: Партньорства между професионалното образование и обучение и индустрията, стажове, синхронизиране на уменията.

Проблемът е разгледан: Програмите за професионално образование и обучение може да не отразяват в достатъчна степен търсенето на работодателите, което допринася за несъответствие между търсените и предлаганите умения, слаба пригодност за заетост и ограничен практически опит на учащите. Сътрудничеството между образованието и индустрията остава недостатъчно структурирано.

Предложено политическо решение: Създаване на Национална рамка за сътрудничество между индустрията, която да обедини правителството, доставчиците на професионално образование и обучение и заинтересованите страни от индустрията, за да се съобразят учебните програми с нуждите на пазара на труда, да се разширят програмите за чиракуване и стажове и да се осигури на преподавателите непрекъснато професионално развитие.

Подход за внедряване: Създаване на национална работна група; провеждане на редовни оценки на нуждите на индустрията; подписване на споразумения за партньорство между доставчици на професионално образование и обучение (ПОО) и бизнеса; пилотиране на модели за съвместно обучение в избрани региони; установяване на показатели за мониторинг и оценка.

Целеви групи: Политици, доставчици на професионално образование и обучение, работодатели, браншови асоциации, преподаватели, учащи и заинтересовани страни в регионалното развитие.

Очаквано въздействие: Намалено несъответствие между търсените и предлаганите умения, по-високи нива на заетост, по-силни връзки с индустрията, повече практическо обучение и повишена привлекателност на пътищата за професионално образование и обучение.

R10. Подобряване на осигуряването на качеството в професионалното образование и обучение (ПОО)

Произход: България – Аграрен университет - гр. Пловдив. Основен фокус: Стандарти за качество, модернизиране на учебните програми, одити и обратна връзка.

Проблемът е разгледан: Качеството на професионалното образование и обучение може да бъде отслабено от остарели учебни програми, недостатъчно модерни методи на преподаване и слабо съответствие с отрасловите стандарти, което води до по-лоши резултати на учащите и намалена пригодност за заетост.

Предложено политическо решение: Създаване на всеобхватна рамка за осигуряване на качеството в професионалното образование и обучение, включително стандартизирани инструменти за оценяване, модернизиране на учебните програми, институционална самооценка, обратна връзка от работодатели и студенти и сътрудничество с акредитиращи органи.

Подход за внедряване: Разработване на стандарти за качество на професионалното образование и обучение с експерти в областта на образованието и индустрията; обучение на преподаватели в иновативно

преподаване и разработване на учебни програми; провеждане на редовни одити и оценки; установяване на механизми за обратна връзка за ученици, работодатели и преподаватели; използване на доказателства за непрекъснато подобряване на програмите.

Целеви групи: Политици, доставчици на професионално образование и обучение, образователни експерти, акредитиращи органи, преподаватели, студенти и работодатели.

Очаквано въздействие: Подобрени резултати от обучението, по-силна репутация на професионалното образование и обучение, по-добра пригодност за заетост, повече доверие от страна на работодателите и култура на непрекъснато подобряване на качеството.

R11. Укрепване на практическо, устойчиво на климатичните промени земеделие в гръцкото професионално образование и обучение чрез демонстрационни ферми и цифрови инструменти

Произход: Гърция - Smart Agro Hub. Основен фокус: Демонстрационни центрове, продължаващо професионално развитие на учителите, дигитални инструменти за климата и практически модули, вградени в учебната програма.

Разглеждан проблем: Гръцките учители и учащи в областта на селскостопанското професионално образование се нуждаят от по-систематично запознаване с устойчиви на климатичните промени практики, местно релевантни учебни материали, съвременни цифрови инструменти и обучение на терен. Приносът на Smart Agro Hub показва, че предоставянето на услуги остава неравномерно, често теоретично и слабо свързано с демонстрационни ферми, изследвания, консултантски услуги и местни

средиземноморски климатични рискове, като суша, горещи вълни, недостиг на вода и нововъзникващи вредители.

Предложено политическо решение: Създаване на национална инициатива, наречена „Демонстрационни центрове за устойчиво на климата земеделие“, ръководена съвместно от образователните и земеделските власти. Инициативата следва да свърже EPAL, IEK и други доставчици на селскостопанско професионално образование и обучение с демонстрационни ферми, изследователски станции, кооперативни полета и иновативни частни ферми; да оборудва училищата партньори с основни цифрови инструменти като метеорологични станции, сонди за почвена влажност и достъп до сателитни и климатични платформи за данни; и да вгради кратки практически модули по теми като интелигентно напояване с оглед на водата, здравето на почвата, въглеродното земеделие, прецизното земеделие, агролесовъдството и биоразнообразието.

Подход за изпълнение: Започнете със съвместна ръководна група и 5-7 пилотни региона, представляващи различни гръцки агроклиматични зони. Съвместно разработете модули, вградени в учебната програма, и полеви дейности, подгответе учителите чрез непрекъснато професионално развитие или микро-акредитации, разработете планове за уроци на гръцки език, работни листове, набори от данни и видеоклипове, и след това постепенно разширете мрежата от демонстрационни центрове към други региони, като същевременно наблюдавате участието, посещенията на място, непрекъснатото професионално развитие на учителите, използването на цифрови инструменти и увереността на учащите.

Целеви групи: Учители и учащи в селскостопанско професионално образование и обучение в Гърция, EPAL, IEK и специализирани селскостопански училища, демонстрационни ферми, кооперации, консултантски услуги, изследователски

организации, местни власти и национални или регионални политици в образованието и селското стопанство.

Очакван ефект: Учениците ще придобият повече практически опит с практики и технологии, устойчиви на изменението на климата; преподавателите ще получат актуализирани, специфични за контекста материали и цифрови инструменти; сътрудничеството между професионалното образование и обучение, фермите, кооперациите, изследователските и консултантските организации се подобрява; а гръцките завършили професионално образование и обучение в областта на селското стопанство ще бъдат по-добре подготвени да проектират и прилагат стратегии за адаптация в стопанствата.

R12. Насочван преходен път от професионално образование и обучение в областта на селското стопанство към кариери в устойчиво на климатичните промени земеделие в Гърция

Произход: Гърция - Smart Agro Hub. Основен фокус: Кариерно ориентиране в последната година на обучение, менторство, подкрепа след дипломиране и микроквалификации за кариери в устойчиво на климатичните промени земеделие.

Разгледан проблем: Много гръцки обучаеми в селскостопанско професионално образование и обучение (ПОО) се интересуват от устойчиво на климатичните промени земеделие, но остават несигурни дали да навлязат в сектора. Приносът на Smart Agro Hub подчертава слабо структурираното кариерно ориентиране, ограниченото менторство, недостатъчния достъп до ферми и съвременни инструменти, пропуските в обучението, свързано с климата, и лошата връзка между ПОО, подкрепата за ОСП, услугите по заетостта,

консултантските системи и повишаването на квалификацията в ранните етапи на кариерата.

Предложено политическо решение: Разработване на път за преход към устойчиво на климата селско стопанство, свързващ последната фаза на професионалното образование и обучение в областта на селското стопанство с първите години след дипломирането. Пътят следва да включва задължителен модул за последната година относно кариери, устойчиви на климатичните промени, инструменти за подкрепа и основно климатично интелигентно планиране на ферми или бизнес; доброволна 12-месечна схема за менторство и взаимно обучение със земеделски производители, съветници, управители на кооперации и специалисти в селските райони; и гъвкави микро-квалификации за умения с високо търсене, като прецизно земеделие, устойчиви на суша култури, управление на водите, здраве на почвата, възобновяема енергия и управление на климатичните рискове.

Подход за изпълнение: Създаване на национална работна група, включваща доставчици на професионално образование и обучение (ПОО), управляващия орган на ОСП, консултантски услуги, кооперации, младежки организации и представители на учащите се. Пилотно тестване на модула за последната година в избрани EPAL и IEK, стартиране на менторство в 2-3 селскостопански региона, тестване на 2-3 микро-акредитации и след това интегриране на модула в националните учебни програми за професионално образование и обучение в селското стопанство, разширяване на менторството в допълнителни региони и търсене на признаване на микро-акредитации в рамките на националните квалификационни или секторни рамки.

Целеви групи: Студенти в последната година на селскостопанските програми за професионално образование и обучение, наскоро завършили висше образование, млади фермери, служители в селските райони, доставчици на

селскостопанско професионално образование и обучение, селскостопански съветници, кооперации, демонстрационни ферми, селски предприятия и публични органи, отговорни за подкрепата на ОСП, младежката заетост и учебните програми за професионално образование и обучение.

Очакван ефект: Повече висшисти избират кариери в селското стопанство и селските райони, фермерите в началото на кариерата си и специалистите в селските райони получават по-ясна информация и менторство, практиките за устойчивост на климатичните промени, усвоени по време на професионалното образование и обучение, се превръщат в реално селскостопанско поведение, а гъвкавите микрокредити подпомагат непрекъснатото развитие на уменията в отговор на променящите се климатични и технологични условия.

7. Пътна карта за внедряване

Препоръките могат да бъдат прилагани постепенно. Някои действия могат да бъдат стартирани на институционално ниво от доставчици на професионално образование и обучение и консултантски услуги, докато други изискват решения на национално или европейско ниво по политики. Поетапната пътна карта би помогнала на партньорите и политиките да разграничат незабавните подобрения от структурните реформи.

Фаза	Времева рамка	Приоритетни действия	Съответни препоръки
Фаза 1: Подготовка и подравняване	0-12 месеца	Картографирайте съществуващите учебни програми, предложенията за непрекъснато професионално развитие, консултантските услуги, демонстрационните ферми, партньорствата с индустрията и подкрепата, свързана с ОСП. Създайте работни групи, включващи министерства, доставчици на професионално образование и обучение, участници в AKIS, камари, работодатели и организации на земеделски производители.	R1-R12
Фаза 2: Пилотно внедряване	12-24 месеца	Пилотни модули за непрекъснато професионално развитие, микро-акредитации, обучение в демонстрационни ферми, пътища за подкрепа на завършилите, модели за сътрудничество в индустрията, инструменти за осигуряване на качество и начално съдържание за обучение по	R1, R2, R4, R5, R6, R7, R9, R10, R11, R12

		агрофотоволтаична енергия в избрани региони или институции.	
Фаза 3: Интегриране на политиките	24-48 месеца	Интегриране на успешни пилотни проекти в националните рамки за професионално образование и обучение, прилагането на стратегическия план на ОСП, системите за осигуряване на качество, процедурите за акредитация и изискванията за професионално развитие на учителите.	R1, R2, R5, R6, R7, R8, R9, R10, R11, R12
Фаза 4: Мащабиране и координация на ниво ЕС	48+ месеца	Мащабиране на признати микро-квалификации, климатично интелигентни предприемачески пътища, правни и учебни рамки за агрофотоволтаика и трансграничен обмен на учебни програми, стандарти и демонстрационни модели.	R3, R4, R7, R8, R11, R12

8. Рамка за мониторинг и оценка

Обща рамка за мониторинг би помогнала на партньорите и политиките да оценят дали препоръките водят до реални подобрения в качеството на професионалното образование и обучение, резултатите от учащите се и устойчивите на климата селскостопански практики. Показателите по-долу могат да бъдат адаптирани към националните условия.

Област на политиката	Примерни индикатори	Възможни източници на данни
Интеграция с учебната програма	Брой програми за професионално образование и обучение, включващи резултати от обучението по устойчиво на климата земеделие; брой учащи, завършили модули; дял на практическите задачи за оценяване, свързани с реални ферми.	Документация по учебната програма, училищни записи, резултати от оценяването на учащите.
Непрекъснато професионално развитие на учителите и дигитални умения	Брой и дял на учителите, завършващи годишно продължаващо професионално развитие; брой издадени микроакредитации; доверие на учителите в цифровите и климатично интелигентни инструменти.	Регистри за продължаващо професионално развитие, платформи за микрокредити, анкети сред учителите.
Демонстрация и обучение на място	Брой активни демонстрационни ферми или места за полево обучение; брой посещения, задачи и демонстрационни дни; удовлетвореност на обучаващите се и повишаване на компетентността им.	Записи от демонстрационната мрежа, доклади на доставчици на ПОО, анкети сред учащите.
Подкрепа за завършили студенти и новодошли	Брой завършили, получили консултантски насоки; брой, получили достъп до подкрепа по ОСП, екосхеми или менторство; задържане на работа в селското стопанство или в управлението на ферми.	Проследяване на възпитаници на ПОО, записи за консултантски услуги, данни за ОСП/разплащателна агенция.
Микро-квалификации и учене през целия живот	Брой акредитирани кратки курсове; завършвания от земеделски производители, съветници и специалисти в селските райони; доказателства за усвояване на практиката след обучение.	Доклади на доставчици, Europass или национални системи за акредитация, последващи проучвания сред земеделските производители.

Сътрудничество в индустрията и осигуряване на качество	Брой споразумения за партньорство; брой стажове и програми за чиракуване; удовлетвореност на работодателите; констатации от одити и действия за подобрене.	Доклади за осигуряване на качеството в професионалното образование и обучение, проучвания сред работодателите, бази данни за чиракуване.
Агроволтаика	Етапи на правната рамка; брой обучени специалисти; брой демонстрационни или пилотни агрофотоволтаични обекти; доказателства за селскостопанско производство, поддържано при системи с двойно предназначение.	Документи за политиката, записи от обучението, данни от пилотен мониторинг.

9. Заключение

Приносът на партньорите по програмата „Farm Forward“ предоставя съгласувана политическа програма за укрепване на професионалното образование и обучение в областта на селското стопанство в контекста на устойчивостта на климата. Той показва, че реформата не може да се ограничи до добавяне на нови теми към учебните програми. Тя трябва да свързва образованието със селскостопанската практика, консултантските услуги, подкрепата по ОСП, нуждите на пазара на труда, развитието на учителите, осигуряването на качеството и новите технологии.

Най-силното общо заключение е, че професионалното образование и обучение в селското стопанство трябва да се превърне в активен мост между знанието и прилагането му. Институциите за професионално образование и обучение могат да подготвят учащи, но те също така се нуждаят от структурирано сътрудничество със земеделски производители, демонстрационни обекти, работодатели, изследователски организации, консултантски услуги и политически органи. Това е особено важно за устойчивото на климата земеделие, където учащите се и активните земеделски производители трябва да тестват практики в реални условия и да разбират както техническите, така и икономическите измерения.

Сборникът също така подчертава два стратегически прехода. Първо, преходът между поколенията: младите хора и новите участници се нуждаят от насоки, финансиране, менторство и климатично интелигентно бизнес планиране, за да направят земеделието жизнеспособно бъдеще. Второ, преходът на уменията: учителите, фермерите и съветниците се нуждаят от непрекъснато, признато и гъвкаво повишаване на квалификацията, за да са в крак с дигитализацията, климатичните рискове и новите области като агроволтаиката.

Взети заедно, десетте препоръки предлагат практичен и политически релевантен пакет за местни, национални и европейски заинтересовани страни. Те могат да бъдат използвани като основа за политически диалог, експертни панели, дейности за разпространение и бъдещо сътрудничество между участниците в областта на професионалното образование и обучение, селското стопанство и развитието на селските райони.

Приложения - Доклад за националните политически приноси

1. Доклад за националните политически приноси от Литва

Информация за партньора

Партньорска организация: Център за квалификации и професионално образование и развитие

Препоръка за политика 1

1. Заглавие

Укрепване на непрекъснатото професионално развитие и дигиталните компетенции за учителите по професионално образование и обучение в селското стопанство

2. Описание

Селското стопанство се развива бързо в отговор на изменението на климата, технологичните иновации и новите екологични изисквания. За да подготвят учащите се за тази променяща се реалност, учителите в областта на професионалното образование и обучение се нуждаят от редовни възможности за актуализиране както на техническите си знания, така и на цифровите си умения.

Тази препоръка предлага създаването на структурирана програма за непрекъснато професионално развитие (НПР) за учители в областта на селското стопанство в областта на професионалното образование и обучение, изградена около две допълващи се области. Първо, учителите в областта на

32



професионалното образование и обучение трябва редовно да актуализират знанията си за устойчиво на климатичните промени и климатично интелигентно земеделие чрез обучение, разработено в сътрудничество с изследователи, земеделски съветници, демонстрационни ферми и опитни фермери. Това би гарантирало, че преподаването отразява най-новите земеделски практики, развитието на политиките и технологичните иновации. Второ, учителите в областта на професионалното образование и обучение трябва непрекъснато да укрепват своите цифрови компетенции, за да интегрират уверено съвременните технологии в преподаването и ученето. Професионалното развитие трябва да следва принципите на Европейската рамка за цифрова компетентност на преподавателите (Европейска комисия, 2017 г.).

Вместо да се разчита на изолирани семинари, програмата следва да установи редовен цикъл на професионално обучение през цялата кариера на учителя. Годишните дейности за непрекъснато професионално развитие, признати чрез национално признати сертификати или микроакредитации, биха насърчили ученето през целия живот, като същевременно гарантират, че преподавателите ще останат уверени в използването на цифрови технологии, като приложения за прецизно земеделие, сателитни и сензорни данни, софтуер за управление на ферми, цифрови симулации и онлайн учебни ресурси. По този начин учителите ще бъдат по-добре подготвени да подготвят бъдещите фермери за бързо променящия се селскостопански сектор и да подкрепят прехода към по-устойчиви, иновативни и устойчиви земеделски системи.

3. Проблемът е решен

Учителите в областта на селскостопанското професионално образование и обучение играят ключова роля в подготовката на бъдещите фермери за предизвикателствата на изменението на климата. Въпреки това, тъй като

селското стопанство става все по-дигитализирано и технологично ориентирано, учителите също се нуждаят от непрекъснати възможности за актуализиране на своите знания и умения.

Анализът на нуждите на FarmForward подчертава тази нужда. Сред анкетираните учители по професионално образование и обучение в областта на селското стопанство в Литва, 65% имат повече от 20 години преподавателски опит. Макар че това отразява висококвалифицирана работна сила, много преподаватели са започнали кариерата си преди прецизното земеделие, климатично интелигентното земеделие и цифровите технологии да станат централни за съвременното земеделие. Следователно непрекъснатото професионално развитие е от съществено значение, за да се поддържа съответствие на преподаването с настоящите нужди на индустрията.

Проучването разкри и важни пропуски в дигиталната компетентност. Повече от една трета от анкетираните (34%) съобщават за ограничено или никакво използване на дигитални технологии в преподаването си, докато актуализираните дигитални инструменти и платформи са посочени като най-необходимия ресурс за подобряване на преподавателската практика. Подобни тенденции се наблюдават в цяла Европа, където дигиталната компетентност остава една от най-големите нужди на учителите от професионално развитие (OISCP, TALIS 2018).

Освен това много учители имат ограничени възможности за сътрудничество с изследователи, консултантски служби и демонстрационни ферми, което затруднява да се справи с иновациите. Укрепването на непрекъснатото професионално развитие, разширяването на цифровите компетенции и подобряването на сътрудничеството между образованието и селскостопанския сектор ще помогнат да се гарантира, че завършилите професионално

образование и обучение са оборудвани със знанията и уменията, необходими за устойчиво на климатичните промени земеделие.

4. Предложено решение

За да се гарантира, че учителите по професионално образование и обучение в областта на селското стопанство могат да подготвят учащите се за бъдещето на земеделието, непрекъснатото професионално развитие трябва да се превърне в структурирана и неразделна част от тяхната професионална кариера. Предложената програма се основава на три допълващи се компонента:

Създайте структурирана годишна програма за непрекъснато професионално развитие. Учителите в областта на селскостопанското професионално образование и обучение трябва да участват в минимален брой часове за професионално развитие всяка година, фокусирайки се върху устойчиво на климатичните промени земеделие, иновативни подходи на преподаване и цифрови технологии. Тези учебни дейности следва да бъдат признати чрез национално признати сертификати или микрокредити, което позволява на учителите постепенно да изграждат и демонстрират своите професионални компетенции през цялата си кариера.

Укрепване на цифровите компетенции за съвременното селскостопанско образование. Цифровите технологии се превръщат в основни инструменти както в земеделието, така и в образованието. Следователно учителите се нуждаят от непрекъсната подкрепа, за да интегрират уверено цифровите решения в преподаването си. Обучението трябва да надхвърля основните цифрови умения и да включва практически приложения, свързани със съвременното земеделие, като например технологии за прецизно земеделие, сателитни изображения, платформи за климатични данни, географски

информационни системи (ГИС), сензори, софтуер за управление на ферми, цифрови симулации, изкуствен интелект и интерактивни учебни ресурси. Акцентът винаги трябва да остане върху използването на технологии за подобряване на резултатите от обучението, а не просто върху въвеждането на нови цифрови инструменти.

Свържете професионалното развитие с реалната земеделска практика. Най-ефективното професионално обучение се осъществява, когато теорията е тясно свързана с практиката. Следователно, учителите по професионално образование и обучение в областта на селското стопанство трябва да имат редовни възможности да се учат директно от изследователи, земеделски съветници, демонстрационни ферми, иновативни фермери и експерти от индустрията. Непрекъснатото професионално развитие трябва да включва посещения на място, демонстрационни събития, обучение от връстници, общности от практикуващи, менторство и съвместни дейности по обучение на обучители. Сътрудничеството със Системата за селскостопански знания и иновации (AKIS), оперативните групи на EIP-AGRI, университетите и селскостопанските предприятия би гарантирало, че учителите са информирани за най-новите иновации, научни открития и практически решения за устойчиво на климата земеделие.

5. Общ преглед на изпълнението

В Литва вече съществуват необходимите рамки, организации и професионални мрежи за подкрепа на непрекъснатото професионално развитие. Вместо да се създават нови структури, приоритетът трябва да бъде обединяването на тези съществуващи инициативи в една координирана и устойчива програма за професионално развитие на учителите по професионално образование и обучение в областта на селското стопанство.

Изпълнението на тази препоръка може да започне със следните практически стъпки:

Създаване на национална рамка за непрекъснато професионално развитие (CPD) за учители по професионално образование и обучение в селското стопанство. Основни заинтересовани страни, като Министерството на образованието, науката и спорта и Министерството на земеделието, могат да препоръчат ясна годишна рамка за професионално развитие на учителите по професионално образование и обучение в областта на селското стопанство. Рамката може да определи препоръчителния брой часове за непрекъснато професионално развитие всяка година и да предложи каталог с микрокурсове/квалификации, обхващащи приоритетни области като устойчиво на климата земеделие, прецизно земеделие, цифрови технологии, устойчивост и иновативни методи на преподаване.

Разработете персонализирани професионални планове за обучение. Професионалното развитие трябва да отговаря на индивидуалните нужди на учителите, учителите трябва да идентифицират своите силни страни и области, изискващи по-нататъшно развитие, като по този начин формират основата на индивидуален план за професионално обучение с ясни учебни цели за годината.

Създайте гъвкаво и достъпно предложение за непрекъснато професионално развитие (CPD). Водеща институция за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство би могла да координира предоставянето на възможности за професионално развитие. Програмата следва да комбинира семинари лице в лице, онлайн курсове, уебинари, учебни посещения, менторство, общности от практикуващи и обмен на учители с партньорски институции в цяла Европа.

Засилване на сътрудничеството между образованието, научните изследвания и селскостопанския сектор. Непрекъснатото професионално развитие следва да бъде тясно свързано с реалната земеделска практика. Литовската служба за консултации в земеделието, изследователските институции, университетите, демонстрационните ферми и селскостопанските предприятия следва да работят заедно, за да предоставят актуални технически знания, да организират полеви демонстрации, да канят експерти и да споделят практически примери за устойчиво на климатичните промени земеделие.

Направете непрекъснатото професионално развитие част от осигуряването на качеството. Непрекъснатото професионално развитие трябва да се превърне в неразделна част от осигуряването на качеството в институциите за професионално образование и обучение в селското стопанство. Училищните ръководители и образователните власти трябва да наблюдават участието на учителите в непрекъснато професионално развитие и да насърчават прилагането на нови знания в преподаването. Фокусът трябва да бъде върху подобряването на качеството на преподаване, ангажираността на учащите се и подготовката на завършилите за съвременното земеделие, а не просто върху отчитането на часовете за обучение.

6. Целева група

Основната целева група на тази препоръка са учители и обучители, работещи в институции за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство. Тя е предназначена да подпомогне както опитни преподаватели, които се нуждаят от редовни възможности да актуализират знанията си за устойчиво на климата земеделие и да укрепят своите цифрови компетенции, така и новоквалифицирани учители, които развиват своите педагогически умения и професионална увереност.

Препоръката е полезна и за няколко по-широки групи. Учениците в професионалното образование и обучение ще получат по-подходящо, практично и ангажиращо образование, което отразява съвременните селскостопански технологии, практиките за адаптиране към климата и нуждите на пазара на труда. Институциите за професионално образование и обучение в селското стопанство ще се възползват от по-висококачествено преподаване, по-силни връзки със селскостопанския сектор и програми, които по-добре отразяват зеления и цифровия преход. Непрекъснатото професионално развитие ще подпомогне и иновациите в учебните програми, ще засили институционалното осигуряване на качеството и ще увеличи привлекателността на селскостопанското образование както за учащите, така и за работодателите.

7. Очаквано въздействие

- Преподавателите в областта на професионалното образование и обучение ще поддържат актуални знанията си за устойчиво на климатичните промени земеделие, като гарантират, че преподаването им отразява най-новите земеделски практики, технологии и екологични предизвикателства.
- Учителите в професионалното образование и обучение ще станат по-уверени в използването на дигитални технологии, като инструменти за прецизно земеделие, платформи за дигитално обучение и приложения, основани на данни, което ще направи уроците по-интерактивни и релевантни за съвременното земеделие.
- Признатите микро-акредитации ще насърчат култура на учене през целия живот, ще подкрепят мотивацията на учителите, професионалното им развитие и непрекъснатото развитие на нови компетенции.

- По-тясното сътрудничество с изследователи, земеделски съветници и демонстрационни ферми ще гарантира, че обучението редовно се обогатява с актуални знания, практически опит и примери от реалния живот в селскостопанския сектор.
- Учениците ще се възползват от по-ангажиращо, практично и ориентирано към бъдещето образование, подобрявайки цялостното качество и привлекателност на професионалното образование в селското стопанство, като същевременно по-добре подготвят завършилите за кариера в устойчивото на климата земеделие.

Референции:

Европейска комисия, Съвместен изследователски център, DigCompEdu – Европейска рамка за цифрова компетентност на преподавателите. образование.ec.europa.eu

ОИСР, Резултати от TALIS 2018 (Том I): Учителите и училищните ръководители като учащи се през целия живот. oecd.org

Европейска комисия, План за действие в областта на цифровото образование 2021–2027 г. образование.ec.europa.eu

Европейска комисия, Стратегия за обновяване на поколенията в селското стопанство, 21 октомври 2025 г. (лост за умения; укрепване на AKIS). commission.europa.eu

Проект FarmForward, WP2 Анализ на нуждите Национален доклад – Литва, проект № 2024-1-LT01-KA220-VET-000248582 (Еразъм+). [WP2_Доклад за анализ на нуждите_LT.pdf](#)

Препоръка за политика 2

1. Заглавие:

Подкрепа за завършилите професионално образование и обучение в областта на устойчивото на климата земеделие

2. Описание

Тази препоръка предлага създаването на ясен и координиран път за подкрепа на завършилите професионално образование и обучение, които започват да се занимават със земеделие, чрез обединяване на съществуващите мерки, достъпни чрез Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС и националните програми за подкрепа. Вместо да се въвеждат нови схеми, целта е съществуващата подкрепа да бъде по-лесно достъпна и по-добре свързана с нуждите на новите земеделски производители.

Пътят трябва да комбинира три допълващи се форми на подкрепа:

Финансова подкрепа за завършили, които създават или поемат стопанство, включително стартиращи грантове, инвестиционна помощ и други финансови стимули.

Професионално насочване и менторство през първите години на земеделието чрез земеделски съветници, опитни фермери, демонстрационни ферми и мрежи за взаимно обучение.

Подкрепа за достъп до екосхеми по ОСП, които дават възможност на новите земеделски производители да възприемат устойчиви на климата и екологично чисти земеделски практики, като същевременно се възползват от наличните финансови стимули.

Чрез комбиниране на финансова подкрепа, менторство и практическо ръководство, устойчивите на климатичните промени земеделски практики

стават не само екологично отговорни, но и икономически жизнеспособни, помагайки на младите фермери да изградят устойчиви и печеливши селскостопански бизнеси.

3. Проблемът е решен

Литовското земеделие е изправено пред сериозно предизвикателство в привличането и задържането на следващото поколение фермери. Анализът на нуждите на FarmForward показва, че този проблем вече е очевиден в професионалното образование и обучение (ПОО), където много учащи се се интересуват от устойчиво на климатичните промени земеделие, но остават несигурни за бъдещето си в сектора.

Няколко фактора допринасят за тази ситуация. Първо, земеделското население застарява. Средната възраст на земеделския производител в ЕС е 57 години, докато само малка част от тях са под 40-годишна възраст (Европейска комисия, 2025 г.; Евростат, 2025 г.). Без повече млади хора, които се занимават със земеделие, преходът към устойчиво на климатичните промени земеделие ще става все по-труден.

Второ, достъпът до финансиране остава значителна бариера. Много млади хора нямат необходимите финансови ресурси, за да създадат или поемат стопанство, а несигурността относно получаването на финансиране ги обезкуражава да инвестират в сектора. Освен това, селскостопанската структура на Литва е доминирана от малки ферми с относително ниски доходи, което прави дългосрочната жизнеспособност по-трудна за новите участници.

Проучването по проекта FarmForward потвърждава тези предизвикателства. Половината от анкетираните обучаеми в професионалното образование и обучение не са били сигурни дали ще продължат кариера в селското стопанство след завършване, въпреки че изразяват силен интерес към устойчивото на

климата земеделие. Обучаващите се и заинтересованите страни идентифицираха едни и същи бариери: ограничен достъп до финансиране, несигурност относно инвестирането в нови технологии и ограничено доверие в прилагането на климатично интелигентни земеделски практики. Заинтересованите страни също така подчертаха значението на продължаващата подкрепа след завършване. Те препоръчаха менторство, мрежи от фермери и възможности за взаимно обучение, за да помогнат на младите фермери да придобият практически опит, да изградят увереност и успешно да прилагат устойчиви земеделски практики. Тези открития показват, че професионалното образование не трябва да завършва с дипломирането, а трябва да осигурява непрекъснато насоки по време на прехода към земеделие.

4. Предложено решение

Практически начин за подкрепа на завършилите професионално образование и обучение е създаването на структуриран преходен път, който им помага да преминат успешно от образование към заетост или управление на ферма. Всеки завършил трябва да получи кариерно ориентиране по време на последния етап от обучението си и да бъде свързан с националната система за съвети в селското стопанство, демонстрационните ферми и мрежите за взаимно обучение между фермери. Тази непрекъсната подкрепа ще помогне на завършилите да придобият практически опит, да изградят увереност и успешно да прилагат устойчиви на климата земеделски практики.

След дипломирането подкрепата следва да бъде съобразена с индивидуалните кариерни пътища. Завършилите, които създават, поемат или работят в семейни ферми, следва да получат насоки за достъп до подкрепа по ОСП, национални схеми за стартиращи предприятия, инвестиционни програми и екосхеми, които насърчават устойчивото на климатичните промени земеделие. Свързването на

финансовата подкрепа с устойчиви земеделски практики ще подобри както екологичните показатели, така и жизнеспособността на фермите.

Завършилите, които се стремят към кариера като селскостопански служители, съветници, техници или специалисти в агробизнеса, следва да имат достъп до гъвкави възможности за обучение през целия живот, включително кратки микроакредитации в областта на прецизното земеделие, адаптацията към климата, цифровите технологии и устойчивото управление на ресурсите.

Този подход е напълно съобразен с последните приоритети на европейската политика относно обновяването на поколенията в селското стопанство (Европейска комисия, 2025 г.), като се признава, че успешните млади фермери се нуждаят не само от финансова подкрепа, но и от менторство, обучение през целия живот, практически опит и силни професионални мрежи.

5. Преглед на внедряването

Повечето от механизмите за подкрепа, необходими за подпомагане на завършилите професионално образование и обучение, вече съществуват в Литва. Приоритетът обаче трябва да бъде свързването на съществуващите услуги в един ясен и достъпен път, който всеки завършил може лесно да следва. Внедряването може да започне с няколко практически стъпки:

Засилване на подготовката за кариера в професионалното образование и обучение. През последния семестър, професионалните училища в областта на селското стопанство трябва да въведат кратък модул, фокусиран върху планирането на кариерата и наличните възможности за подкрепа. Учениците трябва да научат за пътищата на заетост, стартирането на собствена ферма, финансовата подкрепа, мерките по ОСП, екосхемите и възможностите за допълнително обучение чрез микрокредити. Това би помогнало за справяне с

несигурността, която много учащи изразиха относно бъдещите си кариери, и би подобрило осведомеността за съществуващите схеми за подкрепа.

Осигурете на всеки завършил ясна пътна карта. Националната разплащателна агенция и Литовската служба за съвети в селското стопанство биха могли съвместно да изготвят просто ръководство, обясняващо подкрепата, достъпна за новите висшисти. Всеки висшист следва също така да бъде свързан с определен съветник, който може да предостави практически насоки по време на прехода от образование към заетост или управление на ферма.

Разширете възможностите за учене през целия живот. Обучителните институции биха могли да въведат микро-сертификати, обхващащи приоритетни теми като адаптация към климата, прецизно земеделие, управление на водите, биоразнообразие и дигитално земеделие. Тези кратки обучителни програми биха позволили както на наскоро завършилите, така и на опитни специалисти непрекъснато да развиват своите компетенции с появата на нови технологии и климатични предизвикателства.

Изграждане на по-силни връзки между образованието и заетостта. По-тесното сътрудничество между Службата по заетостта, организациите на земеделските производители, демонстрационните ферми и селскостопанските предприятия би помогнало на завършилите по-лесно да се насочат към чиракуване, стажове, програми за менторство и постоянна заетост. Същевременно участието в демонстрационни ферми и мрежи от земеделски производители би осигурило ценен практически опит и би повишило увереността в прилагането на устойчиви на климата земеделски практики.

Заедно тези мерки биха създали плавен преход от професионално образование към заетост или управление на ферми, като гарантират, че младите специалисти ще продължат да получават насоките, практическия опит и

професионалната подкрепа, необходими за изграждане на устойчиви и стабилни селскостопански кариери.

6. Целева група

Тази политическа препоръка е насочена към заинтересованите страни, отговорни за това и ползващи се от това, че повече завършили професионално образование и обучение остават в областта на селското стопанство:

Професионални училища и центрове за обучение.

Консултантски услуги в областта на земеделието и мрежи от демонстрационни ферми.

Студенти и завършили професионално образование.

Активни фермери и кооперации.

7. Очаквано въздействие

Повече завършили професионално образование в областта на селското стопанство навлизат и остават в сектора – на всякаква позиция – което подобрява слабите коефициенти на обновяване на поколенията и младежка заетост в Литва с течение на времето.

Завършилите започват с насоки, менторство и, където е уместно, капитал и поток от доходи, съобразени с климата, вместо да се изправят единствено пред финансови, рискови и сложни бариери.

Практиките за устойчивост на климатичните промени, преподавани в професионалното образование и обучение, се прилагат на реални работни места още от първия сезон, затваряйки връзката между учебната програма и практиката.

Сложните микро-сертификати поддържат уменията на завършилите актуални след дипломирането, подкрепяйки ученето през целия живот и зеления преход на сектора.

Референции

Европейска комисия, Стратегия за обновяване на поколенията в селското стопанство и пресъобщение „Изграждане на бъдещето на селското стопанство на ЕС с фокус върху младите фермери“, 21 октомври 2025 г. commission.europa.eu

Евростат, Земеделски производители и селскостопанска работна сила – статистика, Statistics Explained, издание 2025 г. ec.europa.eu/eurostat

Проект FarmForward, WP2 Анализ на нуждите Национален доклад – Литва, проект № 2024-1-LT01-KA220-VET-000248582 (Еразъм+). [WP2_Доклад за анализ на нуждите_LT.pdf](#)

2. Доклад за националните политически приноси от Полша

Информация за партньора

Партньорска организация: Полски център за консултации и обучение на земеделски производители Наталия Трушковска

Препоръка за политика 1

1. Заглавие

Създаване на специална правна рамка за агроволтаиката в Полша

2. Описание

Тази препоръка предлага разработването на всеобхватна, ясна и специализирана правна рамка, специално разработена за агроволтаични (AgriPV) системи в Полша. Основната цел е правно да се признае и подкрепи двойното използване на земеделската земя, което да позволи едновременното съществуване на производство на висококачествени храни и производство на възобновяема енергия. Чрез установяване на ясни граници, тази рамка има за цел да защити основните селскостопански функции, да защити обработваемата почва и да постигне целите за развитие на селските райони, без да принуждава земеделските производители да избират между продоволствена сигурност и производство на чиста енергия.

В по-широк мащаб, предложената регулаторна рамка е предназначена да служи като пионерски модел за други страни от Централна и Източна Европа, където агроволтаиката остава нерегулиран или слабо дефиниран сектор. Чрез въвеждане на хармонизирани правни подходи, стандартизирани технологични критерии и ясни законови дефиниции на национално ниво, тази инициатива ще

допринесе значително за по-широкото приемане на агрофотоволтаичните системи в Европа. В крайна сметка, тя има за цел да насърчи предвидима регулаторна среда, която подкрепя безпроблемното интегриране на иновативни решения за възобновяема енергия в устойчиво, устойчиво на климатичните промени земеделие в целия Европейски съюз.

3. Проблемът е решен

В момента агроволтаиката в Полша няма съгласувана и специализирана правна рамка. Въпреки че се появиха първоначални законодателни дискусии и насоки за индустрията, инвеститорите и фермерите все още се сблъскват със значителни административни, икономически и регулаторни бариери. Съществуващите разпоредби често класифицират агрофолтовите инсталации по същия начин като големите, наземни фотоволтаични ферми. Тази строга класификация създава непосредствен риск от загуба на статут на земеделска земя и ограничава допустимостта на фермерите за директни плащания по Общата селскостопанска политика (ОСП) (Европейска комисия, 2023 г.).

Освен това, сложните процедури за пространствено планиране и силно ограничителните бюрократични пречки, свързани с преобразуването на земята в друга земеползване, обезкуражават дългосрочните инвестиции в системи за възобновяема енергия с двойно предназначение. Липсата на правна яснота създава дълбока несигурност сред финансовите институции, предприемачите на земя и селските общности, като сериозно забавя приемането на иновативни, устойчиви на климата земеделски практики, когато те са най-необходими за борба с променящите се метеорологични модели.

4. Предложено решение

Полша трябва да въведе специално, правно обвързващо определение за агрофотоволтаични системи както в рамките на енергийните закони, така и в

селскостопанското законодателство. Това определение трябва ясно да разграничава агрофотоволтаичните системи от конвенционалните наземни фотоволтаични паркове, като постанови, че основната ползност на земята остава земеделска (Schindele et al., 2020).

За да се отключи потенциалът на сектора, националното законодателство следва да включва следните стълбове:

- **Освобождаване от пълно преобразуване на земя:** Да се позволи инсталирането на агрофотоволтаична инфраструктура, без да се изисква пълно и постоянно преобразуване на статута на земеделска земя, при условие че се поддържа минимален процент селскостопанска производителност.
- **Защита на директните плащания по ОСП:** Гарантиране и поддържане на допустимостта на земеделските производители за директни плащания по ОСП за общата площ, използвана за агроволтаични системи, като се установи, че наличието на повдигнати слънчеви панели не дисквалифицира парцела от класифицирането му като активна земеделска земя (Европейска комисия, 2023 г.).
- **Опростено издаване на разрешителни и пространствено планиране:** Опростяване на пространственото планиране, оценките на въздействието върху околната среда и процедурите за издаване на разрешителни за присъединяване към мрежата, специално за проекти с двойно предназначение в селското стопанство и енергетиката, за да се съкратят сроковете за разработване на проекти.
- **Целенасочени финансови стимули:** Въвеждане на специални схеми за финансова подкрепа, преференциални заеми и зелени субсидии в рамките на националните стратегически програми за насърчаване на

малките и средните семейни ферми да инвестират в агроволтаични технологии.

5. Общ преглед на изпълнението

Изпълнението на тази препоръка изисква координиран подход с участието на множество заинтересовани страни, за да се преодолее разликата между енергийните и селскостопанските политики. Основната рамка за управление следва да включва пряко сътрудничество между Министерството на земеделието и развитието на селските райони, Министерството на климата и околната среда, местните власти, консултантските центрове в селското стопанство и асоциациите на индустрията за възобновяема енергия.

Ключовите стъпки за внедряване трябва да включват:

1. **Изготвяне на законодателни документи:** Подготовка на целенасочени изменения в законите за защита на земеделските земи и законите за регулиране на енергетиката, за да се вгради рамката за агрофотоволтаични системи в националното законодателство.
2. **Техническа стандартизация:** Разработване на национални технически стандарти и ясни оперативни насоки (напр. височина на панелите, коефициенти на пропускане на светлина, разстояние между културите), за да се гарантира, че селскостопанските дейности са наистина безпрепятствени.
3. **Стратегическо съгласуване на ОСП:** Интегриране на специфични агроволтаични мерки и екосхеми в бъдещите актуализации на стратегическия план за ОСП на Полша и националните програми за развитие на селските райони.

4. **Демонстрация и научноизследователска и развойна дейност:**Стартиране на финансирани от държавата пилотни проекти и локализирани демонстрационни ферми за научна оценка и демонстрация на ефективността на агрофотоволтаичните решения при специфични полски климатични, почвени и реколтообразуващи условия.
5. **Изграждане на капацитет:**Осигуряване на широко разпространено техническо обучение, инструктивни инструменти и консултантска подкрепа за местните органи по зонирание, земеделските съветници и фермерите.

6. Целева група

Тази политическа препоръка е насочена към широка мрежа от заинтересовани страни, жизненоважни за трансформацията на селските райони:

- **Национални политици и законодатели:**Министерства, отговорни за земеделието, климатичната политика, възобновяемата енергия и развитието на селските райони, които имат правомощията да променят законите.
- **Местни и регионални публични органи:**Общински служби и регионални зонирателни съвети, занимаващи се с пространствено планиране и управление на земеползването.
- **Първични производители:**Индивидуални земеделски производители, селскостопански предприемачи и селски кооперации, които се стремят да диверсифицират своите потоци от доходи, да намалят режимните разходи за електроенергия и да подобрят енергийната устойчивост.

- **Разработчици в индустрията:** Инвеститори, инженери и разработчици във възобновяема енергия, ангажирани с проектирането на устойчива поземлена инфраструктура с двойно предназначение.
- **Брокери на знания и преподаватели:** Консултативни центрове в земеделието, доставчици на професионално образование и обучение (ПОО), изследователски институции и селскостопански университети, отговорни за стимулиране на трансфера на знания и провеждане на пилотни проучвания.

7. Очаквано въздействие

Прилагането на специална рамка за политика в областта на агроволтаиката ще ускори внедряването на устойчиви решения за възобновяема енергия в селските райони на Полша, като същевременно защити капацитета за селскостопанско производство и продоволствената сигурност на страната. Чрез осигуряване на правна сигурност, тази рамка ще отключи значителни частни и институционални инвестиции в агрофотоволтаични системи, оптимизирайки ефективността на земеползването (Al Mamun et al., 2022). Земеделските производители ще се възползват пряко от подобрена енергийна самодостатъчност и стабилизирани, диверсифицирани потоци от доходи, предпазвайки ги от нестабилните световни стокови пазари. Микроклиматичните ползи, осигурени от слънцезащитните системи, като например намалено изпарение от почвата и защита от екстремни метеорологични явления (градушка, пареща жегла), ще засилят климатичната устойчивост на уязвимите култури. Освен това, чрез установяване на ясни правила за земя с двойно предназначение, тази политика ще елиминира напълно нарастващите конфликти между развитието на възобновяемата енергия и защитата на земеделските земи. В дългосрочен план тези действия активно ще подкрепят привеждането на Полша в съответствие с целите на

Европейския съюз за зелен преход в рамките на Европейския зелен пакт, установявайки устойчив план за устойчиво развитие на селските райони в цяла Европа.

Референции:

Ал Мамун, Масачузетс, Даргуш, П., Уодли, Д., Зулкарнайн, НА и Азиз, АА (2022). Преглед на агроволтаичните системи: Потенциал, предизвикателства и перспективи. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 156, 111952. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2021.111952>

Европейска комисия. (2023). Обща селскостопанска политика: Стратегически планове за периода 2023-2027 г. Земеделие и развитие на селските райони на ЕС. https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans_en

Европейски зелен пакт. (2019 г.). Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. Европейска комисия. COM(2019) 640 final.

Schindele, S., Trommsdorff, M., Schlaak, A., Obergfell, T., Bopp, G., Reise, C., Braun, C., Weselek, A., Bauerle, A., Högy, P., Goetzberger, A., & Weber, E. (2020). Внедряване на агроволтаични системи: Казус от проекта Glienicke. Приложна енергия, 273, 115265. <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2020.115265>

Препоръка за политика 2

1. Заглавие

Укрепване на агроволтаичните умения и обучение в цяла Европа чрез интеграция на професионалното образование и обучение

2. Описание

Тази препоръка предлага стратегическа и систематична модернизация на рамките за професионално образование и обучение (ПОО), за да се интегрират агроволтаиката (AgriPV) в европейските учебни програми за селско стопанство и възобновяема енергия. Основната цел е да се подготвят настоящи и бъдещи фермери, селскостопански техници и инсталатори на зелена енергия с интердисциплинарни умения, съчетаващи агрономия, екологични науки и фотоволтаично инженерство.

Чрез въвеждане на стандартизирани, модулни програми за обучение и практически пътеки за обучение, тази инициатива има за цел да премахне съществуващата празнина в знанията, която пречи на селските общности да възприемат зеления преход. В по-широк мащаб тази препоръка установява съвместен европейски план за обучение. Тя насърчава трансграничния трансфер на знания и гарантира, че професионалните институции могат да предоставят признати, ориентирани към бъдещето сертификати, позиционирайки професионалното образование и обучение (ПОО) като ключов двигател на устойчивото на климатичните промени земеделие и интелигентното внедряване на енергия в целия Европейски съюз.

3. Проблемът е решен

Бързият технологичен напредък на агроволтаичните системи драстично изпревари адаптацията на формалното селскостопанско образование и рамките за професионално обучение в Европа. В момента съществува дълбоко структурно разминаване между инженерството в областта на възобновяемата енергия и традиционните селскостопански практики (AgriVOLTages, 2025). Повечето съществуващи програми за професионално образование и обучение третират производството на слънчева енергия и управлението на културите или животновъдството като напълно отделни индустрии.

Следователно, земеделските производители нямат технически капацитет да оценят осъществимостта на агрофолтовите системи, да управляват профилите на пропускане на светлина или да поддържат машини около издигнати слънчеви инфраструктури, докато енергийните предприемачи често нямат разбиране за опазването на почвата и микроклимата на културите (Paisley, 2026). Този взаимен дефицит създава широко разпространен скептицизъм, високи възприемани технологични рискове и лошо управление на проектите (Trommsdorff et al., 2021). Без стандартизирани образователни пътеки, признати сертификати или актуализирани консултантски услуги, младежите в селските райони и селскостопанските предприемачи остават зле подготвени да се възползват от търговските и екологичните ползи от земеделската земя с двойно предназначение.

4. Предложено решение

За да се преодолее тази критична липса на умения, европейските образователни власти, в сътрудничество със секторните алианси за умения и системите за селскостопански знания и иновации (AKIS), трябва официално да интегрират агроволтаиката в рамките на професионалното образование и обучение (ПОО) и непрекъснатото професионално развитие (ППР).

Предложеното решение включва следните оперативни мерки:

- **Разработване на интердисциплинарна учебна програма:** Проектиране и внедряване на стандартизирани, модулни учебни програми за професионално образование и обучение, които съчетават агроекология, физиология на културите на сянка, дигитално управление на фермите и поддръжка на слънчеви фотоволтаични системи (AgriVOLTages, 2025).
- **Рамки за „Обучение на обучителите“:** Създаване на специални програми за обучение на служители по селскостопански съветници, обществени консултантски центрове и учители по професионално образование, като се гарантира, че те могат да предоставят безпристрастни, основани на доказателства насоки на земеделските производители (SCAR-AKIS, 2025).
- **Смесени и завладяващи инструменти за обучение:** Включете симулации на цифрови близнаци, модули за обучение с виртуална реалност (VR) и хибридни инструменти за обучение, за да позволите на студентите да взаимодействат безопасно с проектите за инсталации на AgriPV и да симулират вариации в добива на култури.
- **Единна европейска сертификация:** Създаване на стандартизирана система за микро-акредитация или сертифициране за „технически специалисти в областта на агроволтаиката“, за да се гарантира трансгранично признаване на уменията в рамките на пазара на труда на ЕС.

5. Преглед на внедряването

Прилагането на тази образователна реформа изисква съвместен, многостепенен подход на управление, включващ министерствата на

образованието, министерствата на земеделието, доставчиците на професионално образование и обучение (ПОО) и индустриалните клъстери.

Ключовите фази на внедряване трябва да включват:

1. **Картографиране на умения и професионално профилиране:**Провеждане на изчерпателен професионален анализ на европейско ниво за официално определяне на профила на длъжността, основните компетенции и изискванията за безопасност на професионалист в областта на агроволтаиката.
2. **Съвместно разработване на учебната програма:**Обединяване на агрономи, соларни инженери и експерти по професионално образование и педагогика за изграждане на адаптивни учебни модули, които могат да бъдат интегрирани в съществуващи селскостопански степени или предлагани като краткосрочни сертификати за повишаване на квалификацията.
3. **Създаване на регионални живи лаборатории:**Създаване на функционални, физически агроволтаични демонстрационни площадки в професионални училища и селскостопански изследователски станции, за да се улесни практическото обучение, обучението по работа с машини и събирането на емпирични данни (SCAR-AKIS, 2025).
4. **Съгласуване на политиките и финансирането:**Използване на потоците от финансиране от ЕС – по-специално Еразъм+ (Партньорства за сътрудничество KA2), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и фондовете за справедлив преход – за субсидиране на разходите за обучение на дребни земеделски производители и модернизиране на училищната инфраструктура.

5. **Активиране на консултативната мрежа:**Разгръщане на национални информационни кампании чрез съществуващите селскостопански консултативни органи, за да се предложат незабавни, краткосрочни възможности за повишаване на квалификацията на активните земеделски производители.

6. Целева група

Тази политическа препоръка е насочена пряко към заинтересованите страни, отговорни за разпространението на знания в селските райони и ползвачи се от него:

- **Доставчици и институции за професионално образование и обучение:**Професионални училища, селскостопански колежи, технически университети и частни учебни центрове, които искат да модернизират своите образователни предложения.
- **Консултантски услуги в областта на земеделието:**Публични и частни земеделски съветници, специалисти по разширение и иновационни брокери, които служат като основни консултанти за инвестиции в селските райони (SCAR-AKIS, 2025).
- **Студенти и младежи от селските райони:**Фермери от следващо поколение и студенти по професионални науки, търсещи висококонкурентни умения в областта на зелената икономика, за да съживят семейния бизнес в селските райони.
- **Активни фермери и кооперации:**Селскостопански работници, нуждаещи се от гъвкави, практични възможности за повишаване на квалификацията, за да диверсифицират своите потоци от доходи и да управляват климатичните рискове.

- **Техници в соларния сектор:** Специалисти по възобновяема енергия, които трябва да изучат стандартите за безопасност в селското стопанство, техниките за защита на почвата и изискванията за хуманно отношение към животните.

7. Очаквано въздействие

Интегрирането на агрофоталиката в рамките на професионалното образование и обучение ще генерира висококвалифицирана, адаптивна работна сила, способна да стимулира двойния зелен и дигитален преход на Европа. Чрез демократизиране на достъпа до технически знания, тази политика значително ще намали възприеманите оперативни и финансови рискове от агрофотоволтаиката, като повиши процента на приемане сред скептичните земеделски собственици (Trommsdorff et al., 2021).

Земеделските производители ще придобият точните компетенции, необходими за максимизиране на добивите от двойно земеделие, оптимизиране на ефективността на използването на вода под слънчеви панели и уверено договаряне на договори с енергийни предприемачи. В образователните институции модернизиранията учебна програма ще увеличи привлекателността на професионалните пътеки в селското стопанство за технологично грамотните младежи, смекчавайки тенденциите за обезлюдяване на селските райони. Освен това, укрепването на капацитета на консултантските услуги в селското стопанство ще създаде надеждна инфраструктура за техническа подкрепа. В дългосрочен план тези образователни мерки ще превърнат професионалното образование и обучение в стълб на регионалната устойчивост, привеждайки човешкия капитал в селските райони в съответствие със стратегическите цели на Европейския зелен пакт и Пакта за умения на ЕС.

Референции:

AgriVOLTages. (2025). Агроволтаика за устойчиво земеделие и интеграция на възобновяема енергия в професионалното образование и обучение. Проект Erasmus+ KA220-VET. <https://www.agrivoltages.eu/>

Европейска комисия. (2020). Европейска програма за умения за устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и устойчивост. COM(2020) 274 final.

Paisley, C. (2026). Разлики в уменията във формалното висше селскостопанско образование: Младежката перспектива. Консорциум за бъдещи земеделия.

Постоянен комитет по селскостопански изследвания (SCAR-AKIS). (2025). Политически документ за бъдещето на консултантските услуги: Безпристрастни и съобразени със земеделските стопанства съвети. Европейска комисия. <https://scar-europe.org/>

Trommsdorff, M., Kang, J., Reise, C., Schindele, S., Bopp, G., Ehmann, A., Weselek, A., Högy, P., & Obergfell, T. (2021). Агроволтаика: Производство на слънчева енергия със съпътстващо земеделие. *Applied Energy*, 286, 116506. <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2021.116506>

3. Доклад за националните политически приноси от Словения

Информация за партньора

Партньорска организация: Земеделска и горска камара на Словения – Институт по земеделие и горско стопанство Марибор

Препоръка за политика 1

1. Заглавие

Систематично интегриране на устойчивото на климатичните промени земеделие в учебните програми за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство

2. Описание

Въвеждане на специален предмет в контекста на изменението на климата, който да разглежда устойчивото на климатичните промени земеделие като основна част от селскостопанското образование.

Темата ще комбинира приоритетни теми, включително здравето на почвата и регенеративните практики, устойчиви сортове култури, ефективно използване на торове, управление на водите, адаптация към суша и замръзване, климатично интелигентно управление на животновъдството, инструменти за цифрово и прецизно земеделие и икономически аспекти на адаптацията.

За да се подпомогне прилагането, промяната в учебната програма следва да бъде съпроводена с практически учебни материали, дейности за обучение на терен и сесии за взаимно обучение за преподаватели. Това би гарантирало, че учителите не само ще получат набор от инструменти, но и ще бъдат подкрепени

при предоставянето на структурирано, практически ориентирано и национално приложимо учебно съдържание за устойчиво на климата земеделие.

3. Проблемът е решен

Преподавателите съобщават, че темите, свързани с климата, присъстват в селскостопанското образование, но често са само частично интегрирани. Те също така посочват липсата на персонализирани, интерактивни и актуални учебни материали. В резултат на това учителите често трябва да адаптират общите материали или да подготвят свои собствени ресурси, което създава неравномерно качество и непоследователно отразяване на устойчивото на климата земеделие в различните програми.

4. Предложено решение

Предложеното решение е да се въведе специален предмет или задължителен учебен модул за устойчиво на климатичните промени земеделие в рамките на програмите за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство. Това би преместило свързаното с климата съдържание от фрагментирано включване в различни предмети към по-структуриран и систематичен подход.

5. Общ преглед на изпълнението

Изпълнението трябва да започне с преглед на съществуващите учебни програми за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство, за да се определи къде понастоящем са включени теми, свързани с климата, и къде остават основните пропуски. Въз основа на този преглед следва да се разработи специален предмет или задължителен учебен модул, като например „Земеделие в контекста на изменението на климата“/„Устойчиво на климатични промени земеделие“, който да бъде

интегриран в програмите за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство.

Процесът следва да включва Министерството на образованието, Министерството на земеделието, Националния институт за образование на Република Словения, Центъра за професионално образование на Република Словения, Словенската агенция за осигуряване на качество във висшето образование (NAKVIS), професионални училища в селското стопанство, учители, Земеделската и горска камара на Словения, изследователски институции и представители на селскостопанския сектор. Предметът или модулът следва да комбинират теоретични знания с практическо обучение на терен, казуси, демонстрации и задачи за решаване на проблеми, свързани с реални словенски земеделски условия.

Внедряването трябва да бъде постепенно. Първо, предметът или модулът може да бъде пилотиран в избрани селскостопански училища, подкрепен от учебни материали, практически упражнения и места за обучение на терен. След оценка и обратна връзка от учители и учащи, той може да бъде адаптиран и въведен по-широко в програмите за професионално образование и обучение в селското стопанство.

6. Целева група

Основната целева група са студенти от селскостопански програми за професионално образование, които ще станат бъдещи фермери, управители на ферми, селскостопански работници, съветници или други специалисти в селскостопанския сектор.

Втората група следователно е насочена към учители, обучители, лица, отговорни за образователната политика, отговорни за селскостопанската политика, консултантски служби и изследователски институции.

7. Очаквано въздействие

Препоръката би гарантирала, че устойчивото на климатичните промени земеделие ще се превърне в основна и систематична част от селскостопанското образование в Словения, вместо да се разглежда само чрез фрагментирано или избираемо съдържание. Учениците биха придобили по-задълбочени знания и практически умения, за да разбират и реагират на предизвикателствата, свързани с климата.

Учителите биха се възползвали от по-ясна рамка на учебната програма, практически учебни материали, възможности за обучение на терен и професионална подкрепа, което би засилило увереността и капацитета им да преподават устойчиво на климата земеделие. Мярката би подобрила и релевантността на програмите за професионално образование и обучение в селското стопанство, като обвърже образованието по-тясно с настоящите и бъдещите нужди.

В дългосрочен план това би могло да допринесе за по-добра подготовка на млади фермери и селскостопански специалисти, за по-силно усвояване на устойчиви и адаптивни земеделски практики и за подобро сътрудничество между училищата, консултантските служби, изследователските институции и селскостопанския сектор.

Препоръка за политика 2

1. Заглавие

Национална мрежа от демонстрационни ферми и места за професионално обучение на терен за устойчиво на климата земеделие

2. Описание

Създаването на координирана национална демонстрационна мрежа от места за полево обучение за устойчиво на климата земеделие би било напълно достатъчно за словенското земеделие. Мрежата следва да функционира като структурирана система за практическо обучение за селскостопанско професионално образование и обучение, обединяваща училищни имоти, демонстрационни места за изследвания и консултации, както и избрани партньорски ферми. Целта на мрежата би била да изведе устойчивото на климата земеделие отвъд обучението в класната стая и да предостави практически възможности за обучение.

3. Проблемът е решен

Анализът на нуждите в Словения показва, че практическият опит е един от най-слабите елементи в настоящото селскостопанско образование и обучение. Учениците изразяват интерес към устойчивото на климатичните промени земеделие, но често им липсват приложни знания и възможности за тестване на решения на практика. Преподавателите също така съобщават за недостиг на практически примери и възможности за демонстрации в реалния живот.

4. Предложено решение

Предложеното решение е да се създаде национално координирана и внедрена мрежа за полево обучение за устойчиво на климата земеделие. Мрежата трябва да се основава на хибриден модел.

Ядрото на мрежата следва да се състои от училищни или институционално управлявани обекти, където практическото обучение може да се планира, повтаря и безопасно да се интегрира в учебните програми на професионалното образование и обучение. Тези обекти следва да предоставят редовни възможности за практическо обучение.

Избраните ферми следва да допълнят тази мрежа като партньорски демонстрационни ферми, предоставяйки примери от реалния живот и организирайки случайни, предварително договорени посещения на терен или демонстрации. За да се осигури дългосрочно участие, партньорските ферми следва да бъдат подкрепяни чрез ясни споразумения за сътрудничество и специална схема за компенсации, финансирана от държавата. Тази компенсация следва да признава тяхната роля в трансфера на знания, организирането на полеви демонстрации и предоставянето на примери от реалния живот за устойчиви на климата земеделски практики.

Мярката следва да бъде подкрепена от национални насоки, прости демонстрационни протоколи, учебни материали и дейности по обучение на място. Първоначално тя следва да бъде тествана чрез пилотна мрежа, включваща избрани селскостопански училища и фермери, а след това постепенно да бъде разширена и към други доставчици на професионално образование и обучение.

5. Общ преглед на изпълнението

Министерството на земеделието, горите и храните и Министерството на образованието, в сътрудничество с професионални училища по селско стопанство, институции по земеделие и гори, изследователски институции и избрани ферми, следва да подкрепят създаването на демонстрационни площадки за професионални училища по селскостопанско образование. Фермите следва да бъдат избрани така, че да представляват различни производствени системи, като например производство на култури, животновъдство, градинарство, смесено земеделие и биологично земеделие. Демонстрационните дейности следва да бъдат интегрирани в учебните програми за професионално образование и обучение като част от предмета

„Устойчиво на климатичните промени земеделие“ (Първа политическа препоръка).

6. Целева група

Основната целева група са студенти от селскостопански програми за професионално образование, които ще станат бъдещи фермери, управители на ферми, селскостопански работници, съветници или други специалисти в селскостопанския сектор.

Втората група следователно е насочена към учители, обучители, лица, отговорни за образователната политика, отговорни за селскостопанската политика, консултантски служби и изследователски институции.

7. Очаквано въздействие

Тази препоръка би засилила практическото измерение на селскостопанското образование в Словения, като запознае обучаемите с климатично устойчиви земеделски практики в реални или близки до реалните производствени условия. Студентите биха придобили по-приложими умения и биха разбрали по-добре как земеделските производители трябва да реагират на предизвикателства като суша, деградация на почвата, воден стрес, управление на хранителните вещества и екстремни метеорологични въздействия в такава бързо променяща се среда.

Това би подобрило и релевантността и качеството на програмите за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство, като предостави на учителите практическа учебна среда, примери от реалния живот и по-силни връзки със стопанства, консултантски услуги и изследователски институции. Практическият процес на обучение в демонстрационни стопанства би направил устойчивото на климатичните

промени земеделие по-осезаемо и ангажиращо за учащите, като същевременно би подпомогнал по-бързия трансфер на знания и по-информираното приемане на устойчиви практики в селскостопанския сектор.

Интердисциплинарният подход е от съществено значение, тъй като той свързва теорията с практиката чрез решаване на проблеми в реалния живот, а не само чрез теория и лабораторно обучение. Същевременно той укрепва сътрудничеството между училищата, фермерите, консултантските служби, изследователските институции и политиките, създавайки връзки между различните нива на системата за селскостопанско образование и иновации.

Допълнителни коментари (по избор)

Интегрирането на предмета „Устойчиво на климата земеделие“ в системата на селскостопанското образование трябва да се разбира като част от по-широка глобална промяна в разработването на учебни програми, не само като национална нужда. Изменението на климата вече не е бъдещ сценарий, а настояща реалност, която вече засяга селскостопанското производство чрез по-чести суши, наводнения, топлинен стрес, слани, деградация на почвата и нови вредители и болести. Следователно образованието трябва да премине от реактивен към превантивен и адаптивен подход, който подготвя младите хора, преди да влязат в селскостопанския сектор.

Селскостопанските училища са ключова отправна точка за този преход. Младите фермери, бъдещите съветници и селскостопанските специалисти трябва да разбират предизвикателствата, които вече са налице днес, и да бъдат екипирани с актуални знания, практически умения и критично мислене, за да им отговорят. Следователно предметът „Устойчиво на климатичните промени земеделие“ не трябва да се третира като маргинална или избираема тема, а като централен елемент на селскостопанското образование.

В същото време такъв предмет или модул трябва да бъде проектиран като динамична и редовно актуализирана област на обучение. Климатичните рискове, технологиите, резултатите от изследванията и практиките за адаптация се развиват бързо, така че учебната програма трябва да позволява непрекъснати актуализации въз основа на нови данни, научни изследвания, полеви опит и консултантски знания. Ако реформата на учебната програма отнеме твърде много време и остане твърде ригидна, образованието рискува да подготви учениците за вчерашните предизвикателства, а не за реалностите, с които ще се сблъскат утре.

Подобен подход би направил селскостопанското образование по-привлекателно, тъй като би се справило с реални и неотложни предизвикателства, които вече засягат сектора и ще станат още по-важни в бъдеще. Като се фокусират върху устойчивостта на климата, младите хора могат по-добре да разберат, че изборът на селскостопанско образование е не само уместен, но и от съществено значение за бъдещето на производството на храни, селските райони и екологичната устойчивост. Това може също да направи сектора по-привлекателен, тъй като предлага дългосрочна професионална значимост и силни перспективи за заетост в област, където знанията, адаптацията и практическите решения ще бъдат все по-необходими.

4. Доклад за националните политически приноси от Гърция (I)

Информация за партньора

Партньорска организация: Social Nebula PC

Препоръка за политика 1

1. Заглавие

Рамка на ЕС за съвместими микро-сертификати в областта на устойчивото на климата земеделие за непрекъснато повишаване на квалификацията на активни земеделски производители и специалисти в селските райони

2. Описание

Тази препоръка призовава Европейската комисия и държавите членки да приведат в действие Препоръката на Съвета от 2022 г. относно европейски подход към микроакредитациите, специално за селскостопанския сектор, чрез създаване на съгласувана, общоевропейска система от кратки, комбинирани и взаимно признати микроакредитации в областта на устойчивото на климата земеделие. Системата ще бъде насочена към активни земеделски производители, селскостопански работници, съветници и други селски специалисти, които не могат реално да напуснат стопанствата си, за да участват в дългосрочни, официални програми за професионално образование и обучение. Всяка микроакредитация ще сертифицира целенасочен набор от резултати от обучението, например в областта на здравето на почвата и регенеративните практики, водо-интелигентно напояване, адаптиране към суша и замръзване, прецизно земеделие, климатично интелигентно управление на животновъдството или грамотност в областта на климатичните рискове и застраховането. Това би могло да се комбинира с течение на времето в

71



Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените мнения и възгледи обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Националната агенция. Нито Европейският съюз, нито Националната агенция могат да бъдат държани отговорни за тях. Номер на проекта: 2024-1-LT01-KA220-VET-000248582.

признати квалификационни пакети. Целта е обучението през целия живот в областта на устойчивото на климата земеделие да се превърне от изключение в европейска норма.

3. Проблемът е решен

В целия ЕС само около 12% от земеделските производители са под 40-годишна възраст, а средностатистическият земеделски производител е на 57 години (Европейска комисия, 2025 г.). Следователно работната сила, която трябва да осъществи адаптацията към климата през следващото десетилетие, е работната сила, която вече работи в тази област, а не бъдещи завършили професионално образование и обучение. Въпреки това, формалното професионално образование и обучение в областта на селското стопанство в повечето държави членки е предназначено за млади учащи и е с пълни програми, с много ограничени, фрагментирани и непризнати разпоредби за краткосрочно повишаване на квалификацията на активни земеделски производители и консултанти. Събраните в Гърция данни от WP2 потвърждават тази разлика от три ъгъла. Организациите на заинтересованите страни (предимно кооперации, 51% от респондентите) заявяват, че настоящите правителствени политики и механизми за подкрепа са очевидно недостатъчни – 82% ги оценяват на двете най-ниски нива – и че най-големите пречки пред адаптацията са липсата на знания, ниските цифрови умения на (често по-възрастните) производители и липсата на консултанти, които са запознати с климатичните промени. Преподавателите съобщават за широко разпространено недоволство от наличието на актуализирани, практични учебни материали (повече от две трети са оценили адекватността на материалите на ниво 3 или по-ниско) и призовават за по-силни предложения за обучение през целия живот и достъп до демонстрационни ферми и специализирани семинари. Серията експертни прозрения на WP4 потвърди, че

когато съдържанието е модулно, ориентирано към практиката и кратко, както земеделските производители, така и консултантите се ангажират с него; когато се предоставя като дълги академични програми, усвояването се срина. Същата картина се отчита в целия консорциум и е в съответствие с констатациите на Европейската сметна палата, че финансираните по ОСП консултации и обучение достигат само до малък дял от земеделските производители в ЕС.

4. Предложено решение

До 2028 г. ЕС следва да създаде Рамка за микрокредити за устойчиво на климата селско стопанство (CRA-MCF) като секторно изпълнение на Препоръка 2022/C 243/02 на Съвета относно микрокредитите, залегнали в Европейската програма за умения, Пакта за умения в областта на селското стопанство и Стратегията на ЕС за обновяване на поколенията в селското стопанство. Рамката следва да се основава на пет стълба. Първо, общ каталог на ЕС с кратки учебни резултати за устойчиво на климата селско стопанство, съвместно разработен с Сора-Cogesa, мрежата на ЕС по ОСП, координационния орган AKIS и доставчици на професионално образование и обучение на ниво ЕС, обхващащ минимум управлението на почвите и водите, адаптирането към суша и топлина, прецизното и цифровото земеделие, регенеративните и агроекологичните практики, климатичния риск и застраховане, както и управлението на енергията в стопанствата. Второ, ниво на осигуряване на качеството и признаване: всички микро-сертификати, издадени по рамката, трябва да отговарят на стандартните елементи на ЕС (резултати от обучението, учебно натоварване в ECTS или условни часове, ниво, съобразено с Европейската квалификационна рамка, оценяване, осигуряване на качеството) и да бъдат преносими чрез Europass и инфраструктурата за европейски цифрови сертификати за обучение. Трето, съвместимост с формално професионално образование и обучение: Държавите членки трябва да

признават пакети от микро-сертификати като еквивалентни на определени модули от ниво 4-5 на селскостопанско професионално образование и обучение по Европейската квалификационна рамка, което позволява на активните земеделски производители да превърнат непрекъснатото обучение във формални квалификации. Четвърто, специално финансиране: Стратегическите планове на ОСП следва да бъдат задължени да разпределят минимален дял от средствата за AKIS и консултации в областта на селското стопанство за предоставяне на CRA-MCF, допълнени от проекти по Erasmus+ KA2 и ESF+ за субсидиране на участието на дребни земеделски производители и уязвими селски групи. Пето, достъпност: поне един микро-сертификат на тема трябва да се предлага в смесени или изцяло онлайн формати със субтитри на национален език, в съответствие с нуждите на земеделските производители в отдалечени селски райони с ограничен широколентов достъп или време.

5. Общ преглед на изпълнението

Изпълнението трябва да следва триетапен, многостепенен подход. Във Фаза 1 (2026–2027 г.) ГД „Земеделие и развитие на селските райони“, заедно с ГД „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ и ГД „Образование и култура“, следва официално да приемат CRA-MCF като секторен продукт на Пакта за умения в рамките на партньорството в областта на селското стопанство и храните, като се споразумеят за общия каталог на резултатите от обучението с държавите членки, социалните партньори и мрежите на ЕС, като Сора-Cogesa, EFFAT, CEMA и мрежата на ЕС по ОСП. CEDEFOP и ETF следва да подкрепят осигуряването на качество и съотнасянето с ЕКР. Във Фаза 2 (2027–2029 г.) държавите членки следва да въведат в своите стратегически планове по ОСП и национални стратегии за професионално образование и обучение (ПОО) микроакредитациите на CRA като допустими интервенции за AKIS (селскостопанско консултиране и обучение през целия живот), консултации в

селското стопанство и обучение през целия живот; да определят или акредитират присъждащи органи (земеделски камари, центрове за ПОО, университети, консултантски услуги, квалифицирани частни доставчици); и да пилотират поне три водещи акредитации на държава членка, съвместно разработени със земеделски кооперации и съветници. Във Фаза 3 (от 2030 г.) микро-сертификатите, издадени по рамката, следва да бъдат автоматично признавани в държавите членки чрез Eurorpass и цифрови сертификати, което ще позволи на земеделските производители и съветниците да се движат, обучават и да бъдат наемани през граница въз основа на стандартизирани, сравними умения. Необходимите механизми за подкрепа включват: регистър на ЕС CRA-MCF, поддържан от Европейската комисия; механизъм за междуведомствена координация на национално ниво между министерствата на земеделието, образованието и труда; персонализирана подкрепа за малките доставчици на професионално образование и обучение и консултантски услуги за разработване и актуализиране на сертификати; и рамка за мониторинг, която проследява не само записванията, но и приемането на устойчиви на изменението на климата практики в участващите ферми.

6. Целева група

Основните целеви групи са лицата, определящи политиките на ЕС и на национално ниво в областта на селското стопанство, образованието и заетостта, които притежават правните и бюджетни лостове за признаване на микро-квалификациите и интегрирането им в системите за ОСП и ПОО. Рамката е предназначена в полза на активните земеделски производители и селскостопански работници, особено на производителите в средата на кариерата и по-възрастните производители в региони, най-изложени на климатичен стрес (Южна и Югоизточна Европа, но все по-често и на Централни и Северни региони, изправени пред суша, наводнения и нови вредители). Други

ключови бенефициенти са земеделските съветници и участниците в AKIS, доставчиците на ПОО, земеделските кооперативи и организациите на производители, както и секторните организации за умения на ниво ЕС (Cora-Cogesa, EFFAT, Партньорството за умения в областта на агрохранителните продукти). Косвено рамката е от полза за младежите в селските райони и новите участници, като сигнализира, че уменията, устойчиви на климатичните промени, носят призната, преносима стойност на целия пазар на труда в ЕС.

7. Очаквано въздействие

До 2030 г. рамката ще трансформира устойчивото на климата земеделие от ниша на рано внедряващи се фермери в стандартен набор от умения, притежаван от критична маса от активни производители в целия ЕС. Очакваните резултати са четири. Първо, ускорено разпространение на устойчиви на климата практики: чрез намаляване на времето и разходите за повишаване на квалификацията, микро-сертификатите биха превърнали доказателствата за интерес на фермерите от WP2 в реални промени в стопанството. Второ, по-силни и по-безпристрастни консултантски услуги: земеделските съветници с климатични квалификации, референтни към ЕКР, биха предоставяли по-последователни и основани на доказателства съвети, като се справят с констатацията на WP2, че пропуските в знанията и цифровите технологии остават основните пречки пред адаптацията. Трето, по-справедлив пазар на труда в селските райони: преносимите квалификации, които могат да се комбинират, биха позволили на сезонните работници, жените, които се завръщат в селското стопанство, и новите участници да демонстрират компетентности, свързани с климата, в целия ЕС, подкрепяйки както Европейския стълб на социалните права, така и дългосрочната визия за селските райони. Четвърто, по-съгласувано изпълнение на ОСП: съгласуването на финансираните по ОСП консултации и обучение с обща рамка на ЕС за

акредитация би подобрило дългогодишната критика на Европейската сметна палата относно фрагментираните и трудни за оценка разходи по AKIS.

Препоръка за политика 2

1. Заглавие

Климатично интелигентен път за предприемачество за нови участници в селското стопанство на ЕС, свързване на професионалното образование и обучение, подкрепата за млади фермери по ОСП и консултантските услуги за земеделието

2. Описание

Тази препоръка предлага разработването и внедряването в целия ЕС на интегриран път за климатично интелигентно предприемачество за нови участници и млади фермери (определени съгласно ОСП като тези до 40-годишна възраст, започващи своята земеделска дейност). Пътят съчетава в една траектория: (i) специален модул за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство, свързан с устойчиво на климата земеделие, бизнес планиране и цифрови инструменти; (ii) систематично свързване с допълнителните плащания за млади фермери по ОСП и помощта за установяване; (iii) най-малко 12 месеца структурирано менторство от обучени съветници на AKIS и демонстрационни ферми; и (iv) климатично интелигентен бизнес план като предварително условие за получаване на пълната премия за установяване по ОСП. Целта е Европейската стратегия за обновяване на поколенията в селското стопанство да стане конкретна чрез трансформиране на общата подкрепа за „млади фермери“ в насочен, климатично интелигентен път за навлизане в сектора.

3. Проблемът е решен

ЕС е изправен пред двойна демографска и климатична криза в селското стопанство. Само 12% от фермерите в ЕС са под 40 години, а делът на фермерите на възраст 25–44 години е спаднал от 23% през 2010 г. до 19% през 2020 г. (Европейска комисия, 2025 г.). В същото време новото поколение, навлизащо в сектора, трябва да работи при климатични условия, които предишните поколения не са изпитвали – повтарящи се суши, горещи вълни, риск от пожари, нови вредители, воден стрес и все по-нестабилни добиви. Данните от WP2 от Гърция показват ясно структурния риск: от 65 обучаеми в селскостопанско професионално образование (предимно студенти по EPAL и IEK), само 35,4% виждат себе си да работят в селски район в бъдеще, докато 35,4% изрично го изключват, а 29,2% не са сигурни; 56,9% никога не са получавали официални уроци, фокусирани върху климата; 41,6% смятат, че обучението им не ги е подготвило за предизвикателствата, свързани с климата; а най-търсените умения са практическите работилници, прецизното земеделие и интеграцията на възобновяема енергия. Пилотното изпълнение на WP3 потвърждава, че учащите се ангажират, когато обучението комбинира реални посещения на ферми с бизнес и дигитално съдържание, но се отказват, когато то е чисто теоретично. Въпреки че Гърция е отпуснала около 730 милиона евро за подкрепа на млади фермери по Стратегическия план на ОСП 2023–2027 г., както и подобни значителни средства в други държави членки, връзката между парите по ОСП, селскостопанското професионално образование и обучение (ПОО) и консултантските услуги на AKIS остава слаба: младите фермери често получават помощ за установяване без бизнес план, съобразен с климатичните промени, или структурирано техническо менторство, а завършилите ПОО често завършват обучението си, без изобщо да взаимодействат с подкрепата по ОСП, която би могла да финансира навлизането им. Резултатът е висок отлив на нови участници, неоптимално използване на публичните средства и бавно приемане

на устойчиви на климатичните промени практики именно в фермите, които би трябвало да водят прехода.

4. Предложено решение

Европейската комисия, съвместно с държавите членки, следва да създаде до 2028 г. път за климатично интелигентно предприемачество като стандартен, признат от ЕС път към земеделието, интегриран в ОСП след 2027 г. и в националните системи за професионално образование и обучение в селското стопанство. Предлагат се четири оперативни елемента. Първо, модул за референтна учебна програма на ЕС – съвместно разработен от ГД „Земеделие и развитие на селските райони“, ГД „Образование и култура“, CEDEFOP, мрежата на ОСП на ЕС и Пакта за умения в областта на селското стопанство и храните – обхващащ устойчива на климата агрономия, управление на водите и почвите, цифрови и прецизни инструменти, агроекологични и регенеративни практики, климатичен риск и застраховане, управление на енергията в стопанствата и бизнес планиране на селскостопанските предприятия. Модулът следва да бъде задължителна част от професионалното образование и обучение в селското стопанство на нива 4–5 по ЕКР във всички държави членки и следва да бъде достъпен и като самостоятелен сертификат за възрастни новопостъпили. Второ, задължително обвързване с подкрепата за млади фермери по ОСП: Държавите членки следва да бъдат задължени в своите стратегически планове по ОСП да направят завършването на модула за климатично интелигентен подход (или еквивалентна предварителна квалификация) предварително условие за получаване на пълната помощ за установяване по ОСП и допълнителното финансиране за млади фермери, като същевременно се гарантира, че изискването не изключва уязвимите групи, а вместо това задейства персонализирани, публично финансирани предложения за обучение. Трето, структурирано менторство по AKIS: всеки бенефициент следва да бъде

съчетан с обучен селскостопански съветник и демонстрационна ферма за поне 12 месеца след установяването, като съветникът отговаря за съвместното разработване и наблюдение на климатично интелигентен бизнес план, обхващащ климатичните рискове, мерките за адаптация, финансовите прогнози и цифровите инструменти. Четвърто, мерки за пола, собствеността и наследяването: пътят следва да бъде изрично проектиран така, че да бъде достъпен за жени (понастоящем само 26% от фермерите в ЕС са под 40 години), за нови участници без семейни ферми и за наследници, със специална подкрепа за достъп до земя, кооперативна интеграция и планиране на наследяването.

5. Общ преглед на изпълнението

Изпълнението следва да се осъществи поетапно в съответствие с цикъла на ОСП след 2027 г. През 2026–2027 г. Европейската комисия следва да приеме референтния модул на учебната програма и спецификацията на пътя чрез съобщение, придружаващо предложението за ОСП след 2027 г., и да го включи в Стратегията на ЕС за обновяване на поколенията в селското стопанство. Успоредно с това министерствата на земеделието и образованието във всяка държава членка следва да определят национално координационно звено за пътя, включващо органи за професионално образование и обучение, управляващи органи на ОСП, разплащателни агенции, координационни органи на AKIS, земеделски камари и организации на земеделски производители. През 2028–2029 г. държавите членки следва да пилотират пътя в избрани региони (поне по един на държава членка, като се даде приоритет на райони със силно застаряване на поколенията и излагане на климатични промени, като например Средиземноморието), като обединят помощта за установяване на ОСП със специален модул за професионално образование и обучение и структурирано менторство по AKIS. От 2030 г. пътят следва да се превърне в стандартния маршрут в целия ЕС за достъп до подкрепа за млади земеделски

производители по ОСП, с преходен период за понастоящем записаните млади земеделски производители. Необходимите механизми за подкрепа включват: специална интервенция или подинтервенция по ОСП за финансиране на компонента за менторство и демонстрационни ферми; програма „Обучение на ментори“ за съветници на AKIS, надграждаща методологията на серията експертни мнения на WP4; цифрова платформа – обединена с Europass и съществуващите системи за мониторинг на ОСП – където новите участници могат да изградят свой климатично интелигентен бизнес план, да имат достъп до модулно обучение, да намерят ментор и да докладват за напредъка си; и рамка за мониторинг на ЕС, проследяваща дела на новите участници, завършили пътя, тяхното приемане на устойчиви на изменението на климата практики, тяхната икономическа жизнеспособност и продължаването им в земеделието в 5- и 10-годишен хоризонт.

6. Целева група

Основните целеви групи са лицата, отговорни за разработването на ОСП след 2027 г., на националните стратегически планове по ОСП и на професионалното образование и обучение в селското стопанство (ПОО) в областта на селското стопанство (ЕСПО). Преките бенефициенти са новите участници и младите фермери (с особено внимание към жените, наследниците на семейни ферми и новите участници без селскостопански опит), както и студентите по ПОО в областта на селското стопанство, които се насочват към прехода към земеделие. Пътят включва пряко и доставчици на ПОО (EPAL, IEK и еквивалентни институции за селскостопанско обучение в целия ЕС), консултантски услуги в селското стопанство и участници в AKIS, демонстрационни ферми и кооперации, както и управляващи органи и разплащателни агенции, отговорни за предоставянето на подкрепа за млади фермери по ОСП. Косвените бенефициенти са селските общности, изправени

пред обезлюдяване и климатичен стрес, потребителите и хранителните системи, които зависят от обновена и климатично грамотна селскостопанска работна сила, и самите държави членки, чиито публични инвестиции в подкрепа на млади фермери биха били по-ефективно превърнати в устойчиви ферми.

7. Очаквано въздействие

Пътят разглежда едновременно демографските и климатичните измерения на Стратегията на ЕС за обновяване на поколенията в селското стопанство и директно се справя с бариерите, идентифицирани в анализа на нуждите на проекта FarmForward. Очакваните въздействия са петкратни. Първо, по-голямо навлизане и задържане на нови земеделски производители: като предлага на младите хора структуриран, надежден и подкрепен път към земеделието, се очаква пътят да допринесе значимо за амбицията на ЕС до 2040 г. за удвояване на дела на младите и новите земеделски производители. Второ, съгласувани с климата инвестиции от средствата от ОСП: обвързването на помощта за установяване с климатично интелигентен бизнес план гарантира, че всяко евро от подкрепата за млади земеделски производители по ОСП се инвестира в стопанства, проектирани за климата на следващите 30 години, а не на последните 30. Трето, по-силна връзка между професионалното образование и обучение, ОСП и AKIS: чрез вграждане на менторство и бизнес планиране в пътя за навлизане, пътят операционализира дългогодишната цел на политиката на ЕС за интегрирана AKIS, разрушавайки силозите, които заинтересованите страни от WP2 последователно сигнализираха. Четвърто, по-справедлив достъп: изричното внимание към жените, наследниците извън семейството и новите участници без земя би помогнало за коригиране на настоящите дисбаланси (само 26% от земеделските производители в ЕС под 40 години са жени) и би допринесло за Европейския стълб на социалните права и дългосрочната визия за селските райони. Пето, измеримо приемане на

устойчиви на климатичните промени практики: данните от WP2 показват, че учащите се и заинтересованите страни вече са запознати с приоритетите на сушата, почвата и прецизното земеделие; пътят превръща това латентно търсене в реални инвестиции в стопанствата и управленски решения, подкрепени от ментори и демонстрационни площадки. Индикативните показатели за успех включват: най-малко 200 000 нови участници, завършващи пътя в целия ЕС между 2028 и 2034 г.; увеличение с най-малко 5 процентни пункта в дела на земеделските производители под 40 години в пилотните региони до 2034 г.; и статистически значими подобрения в приемането на устойчиви на климатичните промени практики в стопанствата, подкрепяни чрез пътя, потвърдени чрез мониторинг на ОСП и AKIS.

Допълнителни коментари

Тези две препоръки са формулирани нарочно на ниво ЕС, в съответствие с решението на консорциума да фокусира колекцията от препоръки за политиките на FarmForward върху Европейския съюз, а не върху отделните държави членки. Въпреки това те са дълбоко информирани от гръцкия национален контекст: средиземноморска страна, която вече е силно засегната от суша, горещини, риск от пожари и недостиг на вода; застаряваща работна сила в селското стопанство; фрагментиран ландшафт на селскостопанското професионално образование и обучение (EPAL, IEK и частни доставчици), който има ограничени връзки с подкрепата за млади фермери по ОСП и консултантските услуги на AKIS; и учащо население, което е силно заинтересовано от устойчивост на климата, но не е сигурно дали да преследва кариера в селските райони. Двете препоръки също така допълват и изрично избягват дублирането с приноса на другите партньори на FarmForward: полските препоръки се фокусират върху агроволтаиката (специфичен клъстер от технологии и умения); българските препоръки са насочени към общото

сътрудничество между професионалното образование и обучение и индустрията и осигуряването на качеството; словенските препоръки се фокусират върху интегрирането на специален предмет за устойчиво на климата земеделие в националните учебни програми за селскостопанско професионално образование и обучение и върху демонстрационни ферми. Двете препоръки от „Социална мъглявина“ добавят две липсващи части от пъзела на ниво ЕС: хоризонтален инструмент за учене през целия живот (микро-сертификати) за активната работна сила и вертикален път за навлизане (свързващ ПОО, ОСП и AKIS) за следващото поколение. Заедно с приноса на другите партньори, те формират съгласуван пакет на ЕС, обхващащ студенти, нови участници и активни земеделски производители.

Референции

Европейска комисия. (2025). Стратегия за обновяване на поколенията в селското стопанство. Съобщение, 21 октомври 2025 г. https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/generational-renewal_en

Европейска комисия. (2025 г.). Млади фермери в селското стопанство на ЕС – Аналитичен документ № 10. ГД „Земеделие и развитие на селските райони“. https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/2789cbe3-01dd-41ca-bacd-f96fc3a014ce_en

Европейска комисия. (2023). Обща селскостопанска политика 2023–2027 г. – Стратегически план за ОСП на Гърция. https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/greece_en

Съвет на Европейския съюз. (2022). Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 г. относно европейски подход към микро-квалификациите за учене през целия

живот и пригодност за заетост (2022/C 243/02). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2022_243_R_0002

Европейска комисия. (2020). Европейска програма за умения за устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и устойчивост. COM(2020) 274 final.

Пакт за умения в областта на селското стопанство и храните. (2025 г.). Пакт за умения — Партньорство в областта на селското стопанство и храните. <https://www.agrifood-pact4skills.eu/>

Мрежа на ЕС за ОСП. (2025 г.). Оценка на стратегиите за обновяване на поколенията — Резюме. <https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2025-10/eu-cap-network-executive-summary-assessment-of-generational-renewal-strategies.pdf>

Консорциум по проекта FarmForward. (2025). WP2 — Национален доклад за анализ на нуждите: Гърция. Социална мъглявина / Smart Agro Hub.

1. Консорциум по проекта FarmForward. (2026). WP4 — Видеоклипове и вебинари от поредицата „Експертни прозрения“.

5. Доклад за националните политически приноси от България

Информация за партньора

Партньорска организация: Аграрен университет в гр. Пловдив

Препоръка за политика 1

1. Заглавие

Укрепване на сътрудничеството между индустрията в областта на професионалното образование и обучение (ПОО)

2. Описание

Тази препоръка се застъпва за създаването на Национална рамка за сътрудничество между индустрията, насочена към преодоляване на разликата между професионалното образование и нуждите на пазара на труда чрез структурирани партньорства между доставчиците на професионално образование и обучение (ПОО) и заинтересованите страни от индустрията.

3. Проблемът е решен

Основният проблем е несъответствието между уменията, преподавани в програмите за професионално образование и обучение, и тези, търсени от работодателите, което води до високи нива на младежка безработица и липса на квалифицирани кандидати на пазара на труда. Тази разлика се изостря от недостатъчното сътрудничество между образователните институции и индустрията, което ограничава ефективността на програмите за професионално образование и обучение.

4. Предложено решение

Национална рамка за сътрудничество в индустрията:

Разработване на учебна програма Включете експерти от индустрията в разработването на учебната програма, за да осигурите съответствие с текущите пазарни нужди.

Стажове и програми за чиракуване Разширяване на възможностите за студентите да придобият практически опит в реална работна среда чрез структурирани програми за чиракуване.

Непрекъснато професионално развитие Осигуряване на текущо обучение за преподавателите, за да бъдат в крак с напредъка в индустрията и методологиите на преподаване.

5. Общ преглед на изпълнението

Създаване на национална работна група Сформирайте съвместна група, включваща представители на правителството, индустрията и образователните институции, която да наблюдава разработването на рамката.

Провеждане на оценки на нуждите на индустрията Редовно оценявайте търсенето на умения в ключови сектори, за да информирате за актуализациите на учебните програми и програмите за обучение.

Създаване на споразумения за партньорство Разработете официални споразумения между доставчиците на професионално образование и обучение и местните предприятия, за да очертаете ролите, отговорностите и очакванията за сътрудничество.

Пилотни програми Да се внедрят пилотни програми в избрани региони, за да се тества ефективността на моделите за съвместно обучение, включително стажове и обучение, базирано на проекти.

Мониторинг и оценка Установете показатели за успех и провеждайте текущи оценки, за да усъвършенствате рамката въз основа на обратната връзка от заинтересованите страни.

6. Целева група

- **Политици** Да се създаде подкрепящо законодателство и механизми за финансиране.

- **Доставчици на професионално образование и обучение** Да се приложи рамката и да се насърчат партньорствата с индустрията.
- **Заинтересовани страни от индустрията** Да се ангажираме в съвместни инициативи и да предоставяме практически идеи.

7. Очаквано въздействие

Тази препоръка има за цел да създаде устойчив модел за професионално образование в България, който да е от полза за учениците, работодателите и икономиката като цяло.

- **Намалено несъответствие между уменията** Съгласуването на учебните програми за професионално образование и обучение с нуждите на индустрията ще намали разликата между уменията на завършилите и очакванията на работодателите.
- **Повишени нива на заетост** Подобреното практическо обучение ще доведе до по-високи нива на намиране на работа за завършилите, което ще допринесе за по-ниска младежка безработица.
- **Засилени взаимоотношения с индустрията** Изграждането на стабилни партньорства ще насърчи култура на сътрудничество, като гарантира, че програмите за професионално образование и обучение (ПОО) ще останат актуални и ефективни.
- **Подобрена ангажираност на студентите** Учениците ще се възползват от практически, реални учебни преживявания, което ще увеличи интереса им към професионалното образование и обучение.

Препоръка за политика 2

1. Заглавие

Подобряване на осигуряването на качеството в професионалното образование и обучение (ПОО)

2. Описание

Тази препоръка предлага създаването на всеобхватна рамка за осигуряване на качество, за да се повишат стандартите на професионалното образование и обучение в България. Тази рамка има за цел да гарантира, че програмите за професионално образование и обучение са релевантни, ефективни и съобразени както с образователните резултати, така и с резултатите на пазара на труда.

3. Проблемът е решен

Ключовият проблем е недостатъчното качество на програмите за професионално образование и обучение, характеризиращо се с остарели учебни програми, неадекватни методи на преподаване и липса на съответствие с отрасловите стандарти. Както беше подчертано в предишни констатации, тези пропуски водят до лоши резултати на учениците и намалена пригодност за заетост.

4. Предложено решение

Цялостна рамка за осигуряване на качество:

Стандартизирани инструменти за оценяванеРазработване на инструменти за оценка на качеството на програмите, включително оценки на студентите, анкети сред работодателите и институционални самооценки.

Модернизация на учебната програмаРедовно актуализиране на учебните програми, за да отразяват текущите практики в индустрията и технологичния напредък.

Сътрудничество с акредитиращи органиПартнирайте с национални и международни органи за акредитация, за да приведете местните програми за

професионално образование и обучение в съответствие с най-добрите практики.

5. Общ преглед на изпълнението

1. **Разработване на стандарти за качество** Сътрудничество с образователни експерти и представители на индустрията за създаване на набор от стандарти за качество, специално за програмите за професионално образование и обучение.
2. **Обучение за преподаватели** Внедряване на програми за професионално развитие за преподаватели в областта на професионалното образование и обучение, фокусирани върху иновативни методи на преподаване и разработване на учебни програми.
3. **Редовни одити и оценки** Създаване на система за редовни одити и оценки на институциите за професионално образование и обучение, за да се оцени съответствието с новоразработените стандарти за качество.
4. **Механизъм за обратна връзка със заинтересованите страни** Създаване на канали за студенти, работодатели и преподаватели, за да предоставят обратна връзка относно програмите за професионално образование и обучение, като се гарантира непрекъснато усъвършенстване.

6. Целева група

- **Политици** Да се подкрепи рамката чрез законодателство и финансиране.
- **Доставчици на професионално образование и обучение** Да се прилагат практики за осигуряване на качеството и да се ангажира с непрекъснато усъвършенстване.
- **Образователни експерти** Да допринесе за разработването на стандарти за качество и инструменти за оценка.

7. Очаквано въздействие

Тази препоръка има за цел да създаде стабилна система за осигуряване на качеството на професионалното образование в България, като гарантира, че програмите отговарят на нуждите както на учениците, така и на пазара на труда.

- **Подобрени резултати от обучението** По-висококачествените програми за професионално образование и обучение ще доведат до по-добра ангажираност и постижения на учениците, повишавайки тяхната готовност за пазара на труда.
- **Подобрена репутация на професионалното образование и обучение** Фокусът върху осигуряването на качеството ще подобри възприятието за професионалното образование, привличайки повече ученици към програмите за професионално образование и образование.
- **По-силни връзки с индустрията** Подобренията в качеството ще насърчат доверието и сътрудничеството между институциите за професионално образование и обучение и работодателите, като гарантират, че завършилите притежават съответните умения.
- **Повишена пригодност за заетост** Завършилите висококачествени програми ще бъдат по-добре подготвени за заетост, което ще допринесе за по-ниски нива на безработица сред младите хора.

6. Доклад за националните политически приноси от Гърция (II)

Информация за партньора

Партньорска организация: Smart Agro Hub

Държава: Гърция

Препоръка за политика 1

1. Заглавие

Укрепване на практическо, устойчиво на климатичните промени земеделие в гръцкото професионално образование и обучение чрез демонстрационни ферми и дигитални инструменти

2. Описание

Земеделието се развива бързо в отговор на изменението на климата, технологичните иновации и новите екологични изисквания. За да подготвят учащите се за тази променяща се реалност, учителите в областта на професионалното образование и обучение (ПОО) се нуждаят от редовни възможности за актуализиране както на техническите си знания, така и на цифровите си умения. Тази препоръка предлага създаването на структурирана програма за непрекъснато професионално развитие (НПР) за учители в областта на селското стопанство в областта на ПОО, изградена около две допълващи се области. Първо, учителите в областта на ПОО трябва редовно да актуализират знанията си за устойчиво на климата и климатично интелигентно земеделие чрез обучение, разработено в сътрудничество с изследователи, земеделски съветници, демонстрационни ферми и опитни фермери. Това би гарантирало, че преподаването отразява най-новите земеделски практики,

развитието на политиките и технологичните иновации. Второ, учителите в областта на професионалното образование и обучение трябва непрекъснато да укрепват своите цифрови компетенции, за да интегрират уверено съвременните технологии в преподаването и ученето. Професионалното развитие трябва да следва принципите на Европейската рамка за цифрова компетентност на преподавателите (Европейска комисия, 2017 г.).

Вместо да се разчита на изолирани семинари, програмата следва да установи редовен цикъл на професионално обучение през цялата кариера на учителя. Годишните дейности за непрекъснато професионално развитие, признати чрез национално признати сертификати или микроакредитации, биха насърчили ученето през целия живот, като същевременно гарантират, че преподавателите ще останат уверени в използването на цифрови технологии, като приложения за прецизно земеделие, сателитни и сензорни данни, софтуер за управление на ферми, цифрови симулации и онлайн учебни ресурси. По този начин учителите ще бъдат по-добре подготвени да подготвят бъдещите фермери за бързо променящия се селскостопански сектор и да подкрепят прехода към по-устойчиви, иновативни и устойчиви земеделски системи.

3. Проблемът е решен

- Въпреки че много преподаватели вече използват някои дейности, базирани на терен, те съобщават, че практическото обучение по ефективни стратегии за адаптация към климата остава ограничено и неравномерно в различните институции, като голям дял от предоставяните услуги се оценяват само на неутрални или ниски нива.
- Преподавателите изразяват широко разпространено недоволство от наличието на актуални, местно приложими учебни материали за устойчиво на климата земеделие, като отбелязват, че съществуващите ресурси често

са теоретични, фрагментирани и не са адаптирани към националните или средиземноморските условия.

- По-голямата част от преподавателите определят по-силната политика, образованието и интервенциите, ориентирани към земеделските производители, както и здравето на почвата и управлението на въглеродните емисии, като основни приоритети за изграждане на устойчиво на климата земеделие, но им липсват инструментите и ресурсите, за да приложат тези приоритети в ежедневно преподаване.
- Учащите се заявяват много ясно, че практическите семинари и посещенията на терен са най-ефективният начин да се научи за климатично интелигентно земеделие; традиционните курсове в класната стая се класират най-ниско в предпочитанията им. Много от тях се оплакват, че програмите им са твърде теоретични, че в училищата им липсва земя, оборудване и съвременни инструменти, и че имат ограничен достъп до реални ферми и климатично интелигентни методи.
- Организациите на заинтересованите страни, включително кооперации и изследователски институции, потвърждават, че обучението в областта на устойчивото на климатичните промени земеделие все още е сравнително рядко срещано и че фрагментираното сътрудничество между образователните, изследователските и земеделските общности ограничава практическия достъп до иновативни решения.
- Без структуриран отговор на системно ниво, тези пропуски рискуват да оставят бъдещите гръцки фермери и специалисти в селските райони неподготвени за засилващия се климатичен натиск, като суша, горещи вълни, недостиг на вода и нововъзникващи вредители, които заинтересованите страни вече виждат като значително влияещи върху производителността.

4. Предложено решение

Министерството на образованието, вероизповеданията и спорта и Министерството на развитието на селските райони и храните следва съвместно да създадат национална инициатива „Демонстрационни центрове за устойчиво на климата земеделие“ с три взаимосвързани компонента:

- Мрежа от демонстрационни ферми, свързани с доставчици на професионално образование и обучение в селското стопанство.
- Определяне на първа вълна от демонстрационни площадки в ключови агроклиматични зони, като напоявани равнини, полусухи райони, планински и островни системи, като се надгражда върху съществуващи експериментални ферми, изследователски станции, кооперативни полета и иновативни частни ферми.
- Сключване на споразумения за сътрудничество между тези демонстрационни центрове и близките EPAL, IEK и други доставчици на селскостопанско професионално образование и обучение, за да се провеждат редовни посещения на място, сезонни упражнения, кратки стажове и малки учебни дейности, базирани на проекти, фокусирани върху практики за устойчивост на климата.
- Осигурете, че всеки участващ клас посещава поне един Демонстрационен център годишно, със структурирани учебни цели, задачи за наблюдение и последващи задачи обратно в класната стая.
- Интегриране на дигитални инструменти за преподаване и учене в областта на климата.
- Осигуряване на основен пакет от дигитални инструменти за училищата партньори, като например прости метеорологични станции, сонди за влажност на почвата, преносими или базирани на смартфони измервателни устройства, достъп до безплатни платформи за сателитни изображения и портали за климатични данни, както и свързване на тези инструменти с данни, събрани в демонстрационните центрове.

- Разработване на насоки на гръцки език за преподаватели за това как да използват тези инструменти при преподаване на стратегии за адаптация към климата, например мониторинг на почвената влажност при различни режими на напояване, проследяване на фенологични етапи при топлинен стрес и сравняване на конвенционални и регенеративни парцели.
- Осигуряване на кратки, ориентирани към практиката сесии за професионално развитие за учители по цифрови компетенции в селскостопанското образование, съобразени с европейски рамки като DigCompEdu, с фокус върху практическите приложения, а не върху общите ИКТ умения.
- Вградени в учебната програма практически модули за устойчиво на климатичните промени земеделие.
 - Разработете кратки модулни единици, като например „Интелигентно напояване с оглед на водата при суша“, „Здраве на почвата и въглеродно земеделие в средиземноморските системи“, „Въведение в прецизното земеделие и цифровите климатични услуги“ и „Агролесовъдство и биоразнообразие за климатична устойчивост“, които съчетават теория в класната стая, полеви дейности в демонстрационен център и анализ на цифрови данни.
 - Интегрирайте тези модули в съществуващите учебни програми за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство на нива 3-5 от ЕКР, вместо да ги предлагате само като допълнителни дисциплини, като гарантирате, че всички учащи в съответните специализации са запознати със съдържание и методи, устойчиви на изменението на климата.
 - Насърчаване на съвместното преподаване и съвместното проектиране на модули със земеделски производители, съветници и изследователи, така

че казусите и примерите да отразяват реални местни предизвикателства и решения.

5. Общ преглед на изпълнението

- Проектиране и пилотиране (Година 1): създаване на съвместна ръководна група, избор на 5-7 пилотни региона с разнообразни земеделски системи и климатични рискове, идентифициране на подходящи демонстрационни центрове и партньорски институции за професионално образование и обучение, както и съвместно проектиране на първия набор от модули, вградени в учебната програма, и полеви дейности, използвайки констатациите от РП2, обучението по РП3 и експертните мнения по РП4.
- Подготовка на учителите и разработване на ресурси (1-2 клас): предлагане на целенасочени програми за непрекъснато професионално развитие или микро-сертификати на участващите учители, комбинирайки онлайн участие с посещения на демонстрационни центрове и обучение от връстници, и разработване на учебни материали за многократна употреба на гръцки език, включително планове на уроци, работни листове, прости набори от данни и кратки обяснителни видеоклипове.
- Разгръщане и мащабиране (2-4 година): постепенно разширяване на мрежата от демонстрационни центрове към допълнителни региони, като се дава приоритет на райони с висок климатичен стрес и силна селскостопанска заетост, и покана за повече EPAL и IEK да интегрират поне един модул за климатична устойчивост годишно във всяка селскостопанска специализация.
- Мониторинг, оценка и непрекъснато усъвършенстване: дефиниране на прости показатели, като например броя на участващите училища и ученици, посещения на място, участие на учителите в продължаващо професионално развитие, използване на цифрови инструменти в уроците и увереност на учащите се при прилагането на стратегии за адаптация към климата, както

и използване на обратна връзка за усъвършенстване на модулите, инструментите и подходите за преподаване.

6. Целева група

Основната целева група са учители и учащи в институции за професионално образование и обучение в областта на селското стопанство в Гърция, включително EPAL, IEK и специализирани селскостопански училища и центрове за обучение, които се нуждаят от структуриран достъп до устойчиви на климатичните промени практики, демонстрационни площадки и цифрови инструменти, за да актуализират своите умения и подходи на преподаване.

Втора важна целева група се състои от демонстрационни ферми, кооперации, консултантски услуги, изследователски организации и местни власти, заедно с национални и регионални политици в образованието и селското стопанство, които са отговорни за осигуряването и поддържането на сътрудничество, разпределянето на финансирането и вграждането на модела на Демонстрационния център в дългосрочни стратегии за професионално образование и обучение и развитие на селските райони.

7. Очаквано въздействие

- Учениците получават значително повече практически опит с практики и технологии, устойчиви на изменението на климата, като по този начин се преодолява настоящата разлика между учебните програми, наситени с теория, и нуждите от практически умения.
- Преподавателите имат достъп до структурирани, актуални, специфични за контекста материали, полеви съоръжения и цифрови инструменти, което намалява недоволството от учебните ресурси и засилва увереността им в преподаването на теми, свързани с климата.

- Заинтересованите страни виждат професионалното образование и обучение като по-подходящ партньор за местните усилия за адаптация към климата, подобрявайки сътрудничеството между училищата, кооперациите, изследователските институти и консултантските служби.
- С течение на времето все по-голям дял от гръцките завършили професионално образование и обучение в областта на селското стопанство ще могат да проектират и прилагат практически стратегии за адаптация в стопанствата, подкрепяйки националните цели за климата и устойчивостта на селските общности.

Препоръка за политика 2

1. Заглавие

Насочен преходен път от професионално образование и обучение в областта на селското стопанство към кариери в устойчиво на климатичните промени земеделие в Гърция

2. Описание

Много гръцки обучаеми в селскостопанско професионално образование и обучение изразяват силен интерес към устойчивото на климатичните промени земеделие, но остават несигурни за бъдещето си в сектора, а тези, които се стремят към селскостопански кариери, често нямат структурирано насоки, менторство и ясна информация за наличните схеми за подкрепа и възможности за повишаване на квалификацията. Тази препоръка предлага „Път на насочен преход“, който свързва последната фаза на професионалното обучение с първите години след дипломирането, като подкрепя младите хора, докато се насочват към земеделие, консултантски роли или други селски професии.

Пътят ще комбинира задължителен модул за последната година относно кариерни възможности и инструменти за подкрепа, устойчиви на изменението на климата, доброволна схема за менторство и обучение от връстници, свързваща завършилите с опитни практики, както и достъпни микро-квалификации и кратки курсове по високо търсени умения за устойчивост на изменението на климата. По този начин знанията и мотивацията, свързани с климата, развити по време на професионалното образование и обучение, биха имали много по-голям шанс да бъдат превърнати в реална практика, вместо да бъдат загубени в момента на преход към пазара на труда.

3. Проблемът е решен

В Гърция потокът от нови участници в селското стопанство е крехък. Само около една трета от обучаващите се в селското стопанство виждат ясно себе си да работят в селски район или в земеделието в бъдеще, докато подобен дял заявяват, че не планират да преследват подобна кариера, а много от тях остават нерешителни. В същото време повече от половината учащи съобщават, че не са получили структурирано обучение относно климатичната криза и нейното въздействие върху селското стопанство преди настоящото си обучение, а значителна част все още смятат, че техните програми не предоставят достатъчно разбиране за въздействията от изменението на климата или практическите умения, необходими за справянето с тях.

Доверието на учащите се е допълнително подкопано от съмнения относно подготовката на техните обучители. Много студенти се съмняват дали учителите са достатъчно квалифицирани, за да обхванат теми, свързани с климата, което отслабва убеждението им, че настоящото професионално образование и обучение може да ги подготви за реални климатични предизвикателства в стопанствата. В своите качествени коментари студентите постоянно искат повече екскурзии, селскостопански семинари, контакт с

външни експерти и практическа работа със съвременни инструменти като сензори, дроне и системи за възобновяема енергия, но те описват тези възможности като ограничени и неравномерно разпределени между институциите. Организациите на заинтересованите страни повтарят тези опасения, като изтъкват постоянните пропуски в знанията, ниските цифрови умения сред фермерите и съветниците и ограничения достъп до финансиране и консултантска подкрепа като основни пречки пред усвояването на климатично интелигентни практики; те също така подчертават, че менторството, професионалните мрежи и непрекъснатото обучение след дипломирането до голяма степен липсват в настоящата среда.

Без структуриран механизъм за преход, който свързва края на професионалното образование и обучение с ранно кариерно ориентиране, менторство и целенасочено повишаване на квалификацията, много мотивирани висшисти може или да напуснат селскостопанския сектор, или да се затруднят да приложат ефективно устойчиви на изменението на климата практики. Това би забавило както обновлението на поколенията, така и усилията за адаптиране към изменението на климата в гръцкото селско стопанство във време, когато климатичният натиск върху фермите се засилва.

4. Предложено решение

Министерството на образованието, вероизповеданията и спорта, Министерството на развитието на селските райони и храните и Службата по заетостта следва съвместно да разработят Път за преход към устойчиво на климатичните промени селско стопанство с три основни компонента:

- Модул за осведоменост за кариера и подкрепа в последната година: въвеждане на кратък, задължителен модул през последния семестър на селскостопанските програми в EPAL и IEK, обхващащ кариерни пътища в

устойчивото на климата земеделие, национални и свързани с ОСП схеми за подкрепа на млади и нови фермери, както и основни стъпки за подготовка на климатично интелигентна ферма или бизнес план.

- Мрежа за менторство и взаимно обучение за наскоро завършили висше образование: създаване на доброволна схема за менторство, където студенти от последната година и наскоро завършили висше образование могат да бъдат свързани с опитни фермери, съветници, управители на кооперации или други специалисти в селските райони за поне 12 месеца, като се използва просто споразумение за обучение и връзки към демонстрационни центрове.
- Достъпни микро-сертификати и кратки курсове за повишаване на квалификацията в началото на кариерата: разработване на кратки, комбинирани сертификати в приоритетни области като прецизно земеделие, интелигентни технологии, устойчиви на суша култури и сортове, управление и опазване на водите, здраве на почвата, регенеративни практики, възобновяема енергия в стопанствата и управление на климатичните рискове с основна селскостопанска икономика.

5. Общ преглед на изпълнението

- Проектиране и координация (Година 1): създаване на национална работна група, включваща доставчици на професионално образование и обучение, управляващия орган на ОСП, консултантски услуги, кооперации, младежки организации и представители на учащите, за съвместно проектиране на пътя, съобразен със стратегическия план на ОСП на Гърция, и картографиране на съществуващите предложения за насочване, менторство и обучение.
- Пилотно внедряване в избрани региони (1-2 година): пилотиране на модула за осведоменост за кариера и подкрепа за последната година в EPAL и IEK със селскостопански специализации, стартиране на мрежата за менторство

в 2-3 региона със силна селскостопанска дейност и излагане на климатични промени и тестване на 2-3 микро-квалификации по теми с висок приоритет като прецизно земеделие, водо-интелигентно напояване и регенеративни практики.

- **Мащабиране и интеграция (от 3-ти клас нататък):** интегриране на модула за последната година в националните учебни програми за професионално образование и обучение за селскостопански специализации, разширяване на менторството към допълнителни региони и свързването му с демонстрационни центрове и консултантски услуги, разширяване на портфолиото от микро-квалификации и кратки курсове, както и наблюдение на навлизането на завършилите в селскостопанска заетост, участието в менторство, участието в повишаване на квалификацията и приемането на практики, устойчиви на изменението на климата.

6. Целева група

Основната целева група са студенти от селскостопански програми за професионално образование в последните си години на обучение и наскоро завършили висше образование в Гърция, които решават дали да започнат кариера в селското стопанство и селските райони и които се нуждаят от по-ясни насоки, менторство и възможности за обучение, фокусирани върху устойчиви на климата земеделски пътища.

Втора ключова целева група включва доставчици на професионално образование и обучение в селското стопанство, селскостопански съветници, кооперации, демонстрационни ферми и селски предприятия, както и национални и регионални органи, управляващи подкрепата по ОСП, младежката заетост и учебните програми за професионално образование и обучение, които могат да бъдат домакини на менторство, да предлагат

обучение в ранна кариера и да съгласуват политиките и финансирането с предложения преходен път.

7. Очаквано въздействие

- По-голям дял от завършилите професионално образование и обучение в областта на селското стопанство избират кариери в области, свързани с климата, в селскостопанския и селския сектор, което спомага за справяне със застаряването на населението и недостига на квалифицирани кадри в гръцкото земеделие.
- Младите специалисти започват кариерата си с по-ясна информация за наличните схеми за подкрепа, конкретни умения за планиране и достъп до опитни ментори, вместо да се изправят сами пред финансови, технически и климатични несигурности.
- Практиките за устойчивост на климатичните промени, усвоени по време на професионалното образование и обучение, се прилагат по-последователно в реалния живот на фермите, в кооперациите и в селските предприятия, като по този начин се укрепва връзката между образованието, политическите инструменти и промените в стопанствата.
- Гъвките микроквалификации и кратките курсове помагат на земеделските производители в началото на кариерата си и селските работници да поддържат уменията си актуални, тъй като климатичните предизвикателства и технологиите се развиват, допринасяйки за по-устойчив, иновативен и адаптивен селскостопански сектор в Гърция.

Референции

Консорциум по проекта FarmForward. 2025. WP2 – Национален доклад за анализ на нуждите:

Гърция. Проект по програма „Еразъм+“ № 2024-1-LT01-KA220-VET-000248582.

https://www.farmforwardproject.eu/wp-content/uploads/2026/03/WP2_Needs

Анализ-Доклад_Гърция.pdf

Европейска комисия, Съвместен изследователски център. 2017. DigCompEdu – Европейският

Рамка за дигиталната компетентност на преподавателите. Служба за публикации на

Европейски съюз. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en

Европейска комисия, Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони“. 2026. Гърция – Стратегически план за ОСП (2023–2027 г.). https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/greece_en

Мрежа на ЕС за ОСП. 2024. Информационен лист за стратегическия план на ОСП: Гърция (програмен период 2023–2027 г.). <https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/cap-strategic-plan>информационен лист-гърция_en

Европейска комисия, Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони“. 2026 г. Обновяване на поколенията в селското стопанство – Преглед на политиките и инициативи. https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/generational-renewal_en

Европейска комисия. 2025. Изграждане на бъдещето на селското стопанство на ЕС с фокус върху младите фермери. Прессъобщение, 21 октомври 2025 г. https://commission.europa.eu/news-and-media/news/building-future-eu-agriculture-young-farmers-focus-2025-10-21_en